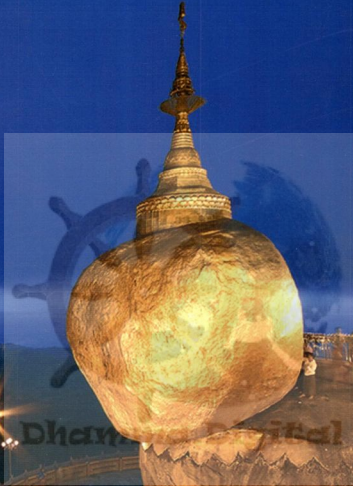

“ट्याईथीयूको इतिहास”

(प्रथम संस्करण)

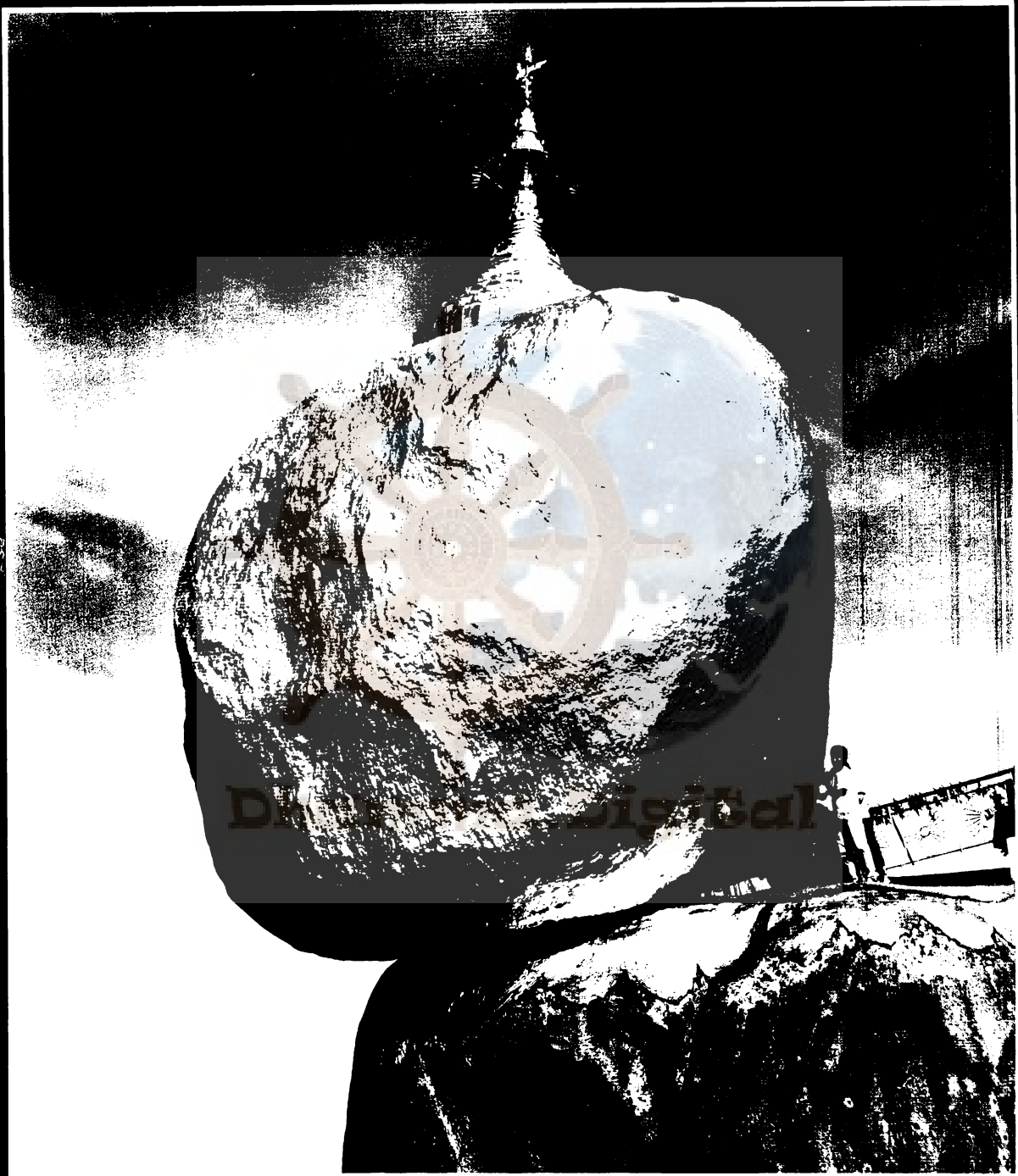

न्यानमारमा स्थापित च्याईथीयू चैत्य

अनुवादिका

नन्दावती गुरुमां

चित्र- प्यू न्यो थों

च्याईथीयू चैत्यमा सुनको पत्र टाँसीरहेका श्रद्धालुहरु

“च्याईथीयूको इतिहास”

(प्रथम संस्करण)

अनुवादिका
नन्दावती गुरुमा

Dhamma Digital

प्रकाशकः

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघः, नघलटोल, काठमाडौं

फोन : ४२५९४६६

प्रकाशकः

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघः, नघलटोल, काठमाडौं

फोन : ४२५९४६६

अनुवादिका

नन्दाबती गुरुमां

सर्वाधिकार लेखकमा सुरक्षित

प्रथम संस्करणः २००० प्रति

Dhamma.Digital

धर्मदान

मुद्रणः

न्यू नेपाल प्रेस

प्रधान कार्यालयः १४२ मनकामना मार्ग, नागपोखरी, काठमाडौं । फोनः ४४३४८५०

सम्पर्क कार्यालयः शुक्रपथ, न्यूरोड, काठमाडौं । फोन ४२५९०३२

प्रकाशकीय

“च्याईथीयूको इतिहास” नाम गरिएको यस पुस्तक म्यानमार देशमा स्थापित च्याईथीयू चैत्यको आश्चर्यपूर्ण ऐतिहासिक घटना संगालिएको चित्र सहितको पुस्तक हो । म्यानमार देश भ्रमण गर्ने जो कोही व्यक्तिले पनि च्याईथीयू चैत्य दर्शन गर्न जान सकिने भएकोले आफूले दर्शन गरेर आएको उक्त चैत्यको ऐतिहासिक घटनालाई यस पुस्तक अध्ययन गरी आफ्नो जिज्ञासा पूरा गर्न सकिनेछ ।

धर्मकीर्ति प्रकाशन मार्फत प्रकाशन गरिएको यस पुस्तकलाई नन्दावतीले नेपाली भाषामा रूपान्तर गर्नु भएको हो । यस पुस्तकमा उल्लेखित चित्र प्यु न्यो थों नामक वर्मीले कोर्नु भएको हो भने पुस्तकमा अनुवादित नेपाली भाषालाई अग्गजाणी, वीर्यवती लगायत हरिकृष्ण डंगोलले भाषा शुद्धि गर्नु भएको छ ।

पुस्तक प्रकाशनको लागि आवश्यक आर्थिक व्ययभार ब्यहोर्नुहुने दाता उपासक राजेश श्रेष्ठ सपरिवारले उहाँका स्व. माता कृष्ण लक्ष्मी श्रेष्ठ र स्व. पिता भक्तलाल श्रेष्ठको पूण्य स्मृतिमा यस पुस्तक धर्मदान गर्नु भएको छ । दाता परिवारलाई आयु आरोग्य कामना गर्दछु ।

उचित समयमा नै पुस्तक प्रकाशन गरिदिनु भएकोले नेपाल प्रेस पनि धन्यवादको पात्र रहनुभएको छ ।

Dhamma.Digital

२०७० जेष्ठ

बु.सं. २५५७ वैशाख पूर्णिमा

भिक्षुणी धम्मवती

शासनधज धम्माचरिय

अग्ग महा गन्थ वाचक पण्डित

अध्यक्ष

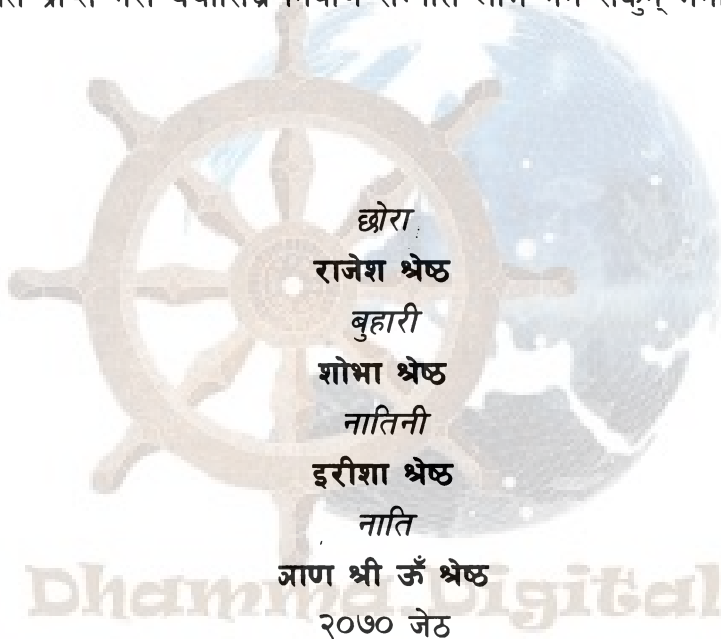
धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघः नःघः ।

धर्मदान

“सब्बदानं धम्मदानं जिनाति” अर्थात् सबै दान मध्ये धर्मदान उत्तम छ भन्ने बुद्धवचनलाई शिरोपर गरी यस पुस्तक “च्याईथीयूको इतिहास” प्रकाशन गरी स्व. माता कृष्ण लक्ष्मी श्रेष्ठ र स्व. पिता भक्तलाल श्रेष्ठको पूण्य स्मृतिमा धर्मदान गर्दैछौं । भगवान् बुद्धको केश धातु राखी म्यानमार देशमा स्थापना गरिएको च्याईथीयू चैत्यको ऐतिहासिक घटनालाई सचित्र प्रस्तुत गरिएको यस पुस्तक अध्ययन गर्नुहुने पाठक वर्गहरूले बुद्ध शिक्षामा आधारित शील समाधि-प्रज्ञारूपी ज्ञानको तह पार गरी जन्म मरण चक्रबाट मुक्त हुन सकुन् भनी कामना गर्दैछौं । धर्मदान गरेको पूण्य फलले मेरा दिवंगत मातापिताले सद्गति प्राप्त गरी यथासिघ्र निर्वाण सम्पत्ति लाभ गर्न सकुन् भनी कामना गर्दैछु-

समर्पण

भक्तिलाल श्रेष्ठ
जन्म: १९८४/५/२४
दिवंगत: २०६६/१२/९

कृष्णालक्ष्मी श्रेष्ठ
जन्म: १९९६/१०/१५
दिवंगत: २०५३/७/२६

नेपाली भाषामा प्रकाशित पुस्तकहरू

क्र.सं.	पुस्तकको नाम	लेखक	अनुवादक	सम्पादक	प्रकाशन मिति
१.	बौद्ध दर्शन	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०२८
२.	पञ्चशील	" "	-	-	२०२९
३.	शान्ति	" "	-	-	२०३०
४.	नारी हृदय	" "	-	-	२०३१
५.	पटाचारा स्थविरा चरित	भिक्षु अमृतानन्द	-	-	२०३१
६.	बुद्ध शासनको इतिहास, भाग १	" "	धर्म शाक्य	-	२०३२
७.	नेपाली ज्ञानमाला	-	दयारत्न शा.भि.	दयारत्न शा.भि.	२०३४
८.	बुद्ध र उहाँको विचार	प्रकाश गौचन्द	-	-	२०३४
९.	बौद्ध ध्यान	भिक्षु अश्वघोष	चक्रमान शाक्य	-	२०३५
१०.	लक्ष्मी (प्र.सं.)	धम्मवती	चक्रमान शाक्य	-	२०३६
११.	उखानको कथा संग्रह	धम्मवती	प्रकाश वज्राचार्य	-	२०३७
१२.	बौद्ध जगतमा स्वास्थ्य सेवा	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३७
१३.	वेस्सन्तर जातक	भिक्षु अमृतानन्द	धर्मरत्न शाक्य	-	२०३८
१४.	सतिपट्टान भावना	-	-	-	२०३८
१५.	बौद्ध विश्वास भाग-१	के. श्री. धम्मनन्द	प्रकाश वज्राचार्य	-	२०३८
१६.	बौद्ध विश्वास भाग-२	" "	बरदेश मानन्धर	-	२०३९
१७.	बौद्ध दर्पण	प्रकाश वज्राचार्य	-	-	२०३९
१८.	महा सतिपट्टान विपस्सना अन्तर्मुखी ध्यान	भि.तंपुल तःया धवाये सयादो (वर्मा)	प्रकाश वज्राचार्य	-	२०३९
१९.	सप्तारत्न धन	प्रकाश वज्राचार्य	निर्मला राजकर्णिकार	-	२०४१
२०.	सफलताको रहस्य	श्रा. विशुद्धानन्द	-	-	२०४२
२१.	धर्म एक चिन्तन	रत्नवीर ताम्राकार	-	-	२०४२
२२.	मानव महामानव	प्रकाश वज्राचार्य	-	-	२०४३
२३.	निरोगी	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४४
२४.	जातक कथा	प्रकाश वज्राचार्य	-	-	२०४४
२५.	प्रज्ञा चक्षु	धम्मवती	सुशीला मानन्धर	-	२०४४
२६.	तथागत हृदय	भिक्षु महानाम	केशरी वज्राचार्य	-	२०४४
२७.	सतिपट्टान विपस्सना	महासी सयादो	श्रा. विशुद्धानन्द	-	२०४४
२८.	बौद्ध प्रश्नोत्तर	-	-	धम्मवती	-
२९.	परित्राण (प्र.सं.)	-	धर्म रत्न शाक्य	-	२०४६
३०.	बुद्ध पूजा विधि र कथा संग्रह (प्र.सं.)	धम्मवती	-	-	२०४६
३१.	मैले बुझेको बुद्ध धर्म	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४६
३२.	बुद्धको जीवनी र दर्शन	-	शरणशील गुरुमां	-	२०४६
३३.	आमा बुबा र छोराछोरी	-	रीना बानिया र कल्पना कंसाकार	-	२०४७

३४.	स्नेही छोरी	-	मोतीकाजी शाक्य	-	२०४७
३५.	परित्त सुत्त (पालिभाषा)	-	-	भि. प्रज्ञानन्द	
				भि. धम्मालोक	२०४७
३६.	मति राम्रो भए गति राम्रो हुन्छ	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०४७
३७.	बुद्ध र बुद्ध पछि	प्रकाश वज्राचार्य	-	-	२०४८
३८.	बुद्ध र बुद्ध धर्मको संक्षिप्त परिचय	-	-	-	२०४८
	र बुद्धको जन्मभूमि नेपालमा	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४८
	बुद्धधर्म प्रति असहिष्णुता	भिक्षु सुदर्शन	-	-	२०४८
३९.	अ. धम्मवती	रत्न सुन्दर शाक्य	-	-	२०४९
४०.	बौद्ध ज्ञान	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४९
४१.	संक्षिप्त बुद्ध जीवनी	भिक्षु अमृतानन्द	-	-	२०४९
४२.	मिलिन्द प्रश्न (भाग १)	-	मोतीकाजी शाक्य	-	२०५०
४३.	मिलिन्द प्रश्न (भाग २)	-	मोतीकाजी शाक्य	-	२०५०
४४.	श्रामण नारद	युत्त नाथुराम प्रेमी	प्रकाश वज्राचार्य	-	२०५०
४५.	मानव स्वभाव	धम्मवती गुरुमां	मदन रत्न मानन्धर	-	२०५०
४६.	महास्वप्न जातक	-	शरणशील गुरुमां	-	२०५०
४७.	बुद्ध पूजाविधि र कथा संग्रह (द्वि. सं.)	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०५०
४८.	बौद्ध ध्यान	-	चक्रमान शाक्य	भिक्षु अश्वघोष	२०५१
४९.	बौद्ध विश्वास भाग ३	के.श्री. धम्मानन्द	मदन रत्न मानन्धर	-	२०५१
५०.	बुद्धको अन्तिम यात्रा (प्रथम भाग)	-	धम्मवती गुरुमां	-	२०५१
		कमला गुरुमां	कमला गुरुमां		
५१.	लक्ष्मी (द्वि. सं.)	धम्मवती गुरुमां	चक्रमान शाक्य	-	२०५२
५२.	सम्यक शिक्षा	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०५२
५३.	परित्राण (द्वि. सं.)	-	धर्मरत्न शाक्य	-	२०५३
५४.	धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको २५ वर्ष	रीना बनिया	-	रीना बनिया	२०५३
५५.	बुद्ध पूजा विधि, कथा संग्रह र परित्राण	धम्मवती गुरुमां	-	धम्मवती गुरुमां	२०५३
५६.	बुद्ध पूजा विधि र परित्राण	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०५४
५७.	बुद्ध पूजा विधि	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०५५
५८.	लक्ष्मी (तृ. सं.)	धम्मवती गुरुमां	चक्रमान शाक्य	धम्मवती गुरुमां	२०५६
५९.	बुद्धको शिक्षात्मक उपदेश	डा.भि.वलपोल राहुल	विजय लक्ष्मी शाक्य	-	२०५६
६०.	शान्ति मार्ग	हीराकाजी शाक्य	-	-	२०५७
६१.	पहिलो गुरु को हुन् ?	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०५७
६२.	क्षान्ति र मैत्री (प्र. सं.)	भिक्षु अश्वघोष	वीर्यवती गुरुमां	-	२०५७
६३.	दान पारमिता	वीर्यवती गुरुमां	-	-	२०५७
६४.	बुद्धको संस्कृति र महत्त्व	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०५७
६५.	बोध कथा र बौद्ध चरित्र	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०५८

६६.	मिलिन्द प्रश्न भाग १	-	मोतीकाजी शाक्य	-	२०५८
६७.	संक्षिप्त बुद्ध वंश भाग १	-	कुशुम गुरुमां	-	२०५९
६८.	चीरं तिष्ठतु सद्घम्मो	रीना बनिया	-	-	२०५९
६९.	मिलिन्द प्रश्न, भाग २ (द्वि.सं.)	मोतीकाजी शाक्य	-	-	२०६०
७०.	संक्षिप्त बुद्ध वंश भाग २ (प्र.सं.)	धम्मवती गुरुमां	कुशुम गुरुमां	-	२०६०
७१.	संक्षिप्त बुद्ध वंश भाग २ (द्वि.सं.)	" "	-	-	२०६०
७२.	महास्वप्न जातक	भिक्षु अमृतानन्द	-	-	२०६०
७३.	बुद्ध पूजा विधि र कथा संग्रह (तृ.सं.)	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०६०
७४.	चित्त शुद्ध भए जीवन उज्जल हुनेछ	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०६०
७५.	प्रौढ बौद्ध कथा र लक्ष्मी	भिक्षुणी धम्मवती	-	-	२०६०
७६.	नक्कली देवता	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०६१
७७.	आमा बुबाको सेवा	" "	-	-	२०६१
७८.	बुद्धको मूल उपदेश	मोतीकाजी शाक्य	-	-	२०६१
७९.	शाक्यमुनि बुद्ध	भिक्षु धम्माबुद्ध	-	-	२०६१
८०.	मणिचूड जातक	-	वीर्यवती गुरुमां	बोधिरत्न बज्राचार्य	२०६१
८१.	मानिसलाई असल बनाउने बुद्ध शिक्षा	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०६२
८२.	क्षान्ति र मैत्री (द्वि.सं.)	भिक्षु अश्वघोष	वीर्यवती गुरुमां	-	२०६२
८३.	मति राम्रो भए गति राम्रो हुनेछ	भिक्षुणी धम्मवती	-	-	२०६२
८४.	बुद्ध शासनको इतिहास	भिक्षु अमृतानन्द	धर्मरत्न शाक्य	-	२०६२
८५.	माता पिताको गुण र बुद्धको सहीबाटो	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०६३
८६.	बौद्ध प्रश्नोत्तर	भिक्षुणी धम्मवती	-	-	२०६३
८७.	बाल उपयोगी संक्षिप्त बुद्ध जीवनी	भिक्षु विपस्सी	-	-	२०६३
८८.	संक्षिप्त बुद्ध जीवनी	भिक्षु अमृतानन्द	-	-	२०६३
८९.	बुद्धको चमत्कार	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०६३
९०.	सल्लेख सूत्र	-	मोतीकाजी शाक्य	-	२०६४
९१.	महानारद जातक	भदन्त आनन्द, कौसल्यायन	वीर्यवती गुरुमां	-	२०६४
९२.	सच्चविभंग सुत्त	धम्मवती गुरुमां	शब्दार्थ र भावार्थ	-	२०६४
९३.	प्रौढ बौद्ध कक्षा र लक्ष्मी	धम्मवती गुरुमां	चक्रमान शाक्य	-	२०६५
९४.	कर्तव्य	धम्मवती गुरुमां	रामेश्वरी महर्जन	-	२०६५
९५.	बौद्ध जगतमा स्वास्थ्य सेवा	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०६५
९६.	परित्राण मूल पाली तथा अनुवाद	धर्मरत्न शाक्य	धर्म रत्न शाक्य	-	२०६५
९७.	त्रिरत्न वन्दना र परित्राण पाठ	-	-	-	-
	मूलपाली तथा नेपाली अर्थ र निदान	-	-	वीर्यवती गुरुमां	२०६६
९८.	श्रमण नारद	युत्त नाथुराम प्रेमी	-	-	२०६६
९९.	बौद्ध दर्पण (चौथो संस्करण)	प्रकाश बज्राचार्य	-	-	२०६७
१००.	आर्दश बौद्ध महिलाहरु	-	वीर्यवती गुरुमां	-	२०६७
१०१.	त्रिरत्न गुण स्मरण	-	-	-	२०६७

१०२.	महासमय सूत्र	बुद्धघोष महास्थविर	कुशुम गुरुमां	-	२०६८
१०३.	दश संयोजन	-	-	-	२०६८
१०४.	बुद्धको धर्मपूर	बुद्धघोष महास्थविर	वीर्यवती गुरुमां	-	२०६९
१०५.	च्याइथीयुको इतिहास	-	नन्दावती गुरुमां	-	२०७०

नेपाल भाषामा प्रकाशित पुस्तकहरू

१.	महासतिपण्न सुत्त			भिक्षु प्रज्ञानन्द	२०२४
२.	बुद्धया भिनिगू विपाक	धम्मवती गुरुमां	-	-	-
३.	अभिधर्म भाग १ (प्र.सं.)	धम्मवती गुरुमां	-	-	-
४.	ऋद्धि प्रातिहार्य	" "	-	-	-
५.	वासेष्ठी-धेरी	मा गुणवती गुरुमां	-	-	-
६.	योम्ह म्हाय्य	भि.र.वे.ध्वं	भि. ज्ञानपूर्णिक	-	२०२६
७.	पञ्चनीवरण	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०२८
८.	भावना	" "	-	-	२०२८
९.	एकताया ताःचा	" "	-	-	२०२८
१०.	प्रेमं छु ज्वी ?	" "	-	-	२०२८
११.	त्रिरत्न गुण स्मरण	" "	-	-	२०२८
१२.	बुद्धपूजा विधि (प्र.सं.)	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०२८
१३.	मैत्री भावना	भि. विवेकानन्द	-	-	२०२८
१४.	कर्तव्य (प्र.सं.)	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०२९
१५.	मिखा	" "	-	-	२०२९
१६.	परित्राण	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०२९
१७.	हृदय परिवर्तन	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३०
१८.	बुद्धया अन्तिम यात्रा, भाग-१	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०३०
१९.	बुद्धया अन्तिम यात्रा, भाग-२	" "	-	-	२०३०
२०.	कर्म	" "	-	-	२०३०
२१.	बाखँ, भाग-१	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३०
२२.	बौद्ध ध्यान, भाग-१	" "	-	-	२०३०
२३.	बोधि सत्त्व	" "	-	-	२०३१
२४.	शाक्यमुनि बुद्ध	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०३१
२५.	अनत्त लक्खण सुत्तं	भि.विवेकानन्द	-	-	२०३१
२६.	मति भिंसा गति भिनी	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०३१
२७.	अहिंसाया विजय	भि. ज्ञानपूर्णिक	-	-	२०३१
२८.	बाखँ भाग-२	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३२
२९.	महास्वप्न जातक (प्र.सं.)	-	भिक्षु अमृतानन्द	-	२०३२
३०.	लक्ष्मी द्यो	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०३२
३१.	अभिधर्म, भाग-२	-	धम्मवती गुरुमां	धम्मवती गुरुमां	२०३३
३२.	बाखँया फल, भाग-१	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३३

३३.	बाखँया फल, भाग-२	" "	-	-	२०३३
३४.	क्षान्ति व मैत्री	" "	-	-	२०३३
३५.	प्रार्थना संग्रह	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०३४
३६.	बाखँ, भाग-२ (द्वि.सं.)	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३४
३७.	प्रौढ बौद्ध कक्षा	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०३४
३८.	मूर्खम्ह पासा मज्जू	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३४
३९.	बुद्धया अर्थनीति	भि. अश्वघोष, भि. कुमार काश्यप	-	-	२०३४
४०.	श्रमण नारद	युत्त नाथुराम प्रेमी	भि. अश्वघोष	-	२०३४
४१.	उखानया बाखँ पुचः	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०३४
४२.	पाली भाषा अवतरण भाग-१	-	भिक्षु शीलभद्र	-	२०३५
४३.	न्हापाँयाम्ह गुरु सु ? (द्वि.सं.)	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३५
४४.	पालि प्रवेश, भाग १	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३५
४५.	पालि प्रवेश, भाग २	" "	-	-	२०३५
४६.	चमत्कार	" "	-	-	२०३५
४७.	बाखँ, भाग ४	" "	-	-	२०३६
४८.	राहुलयात उपदेश	-	-	भिक्षु ज्ञानपूर्णिक	२०३६
४९.	अभिधर्म (चित्त काण्ड छगूया संक्षिप्त परिचय) -	-	-	महेन्द्र रत्न शाक्य	२०३६
५०.	मणिचूड जातक	-	-	बोधिरत्न वज्राचार्य	२०३६
५१.	महाजनक जातक	-	धम्मवती गुरुमां	-	२०३६
५२.	गृही विनय, तृ.सं.	भिक्षु अमृतानन्द	-	-	२०३६
५३.	चरित्र पुचः, भाग-१	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३६
५४.	बौद्ध ध्यान, भाग-२	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३७
५५.	शान्तिया त्वाथः	महाप्रज्ञा	-	-	२०३७
५६.	बुद्ध व शिक्षा (ख)	अष्टलाल महर्जन	-	-	२०३७
५७.	विश्व धर्म प्रचार देशना भाग-२	महासी सयादो	भिक्षु ज्ञानपूर्णिक	-	२०३७
५८.	जातकमाला, भाग १	भिक्षु अमृतानन्द	-	-	२०३७
५९.	त्रिरत्न वन्दना व सुत्र पुचः	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०३७
६०.	चरित्र पुचः, भाग-२	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३७
६१.	त्रिरत्न वन्दना व पञ्चशीलया फलाफल	-	-	-	२०३७
६२.	लुम्बिनी विपस्सना	महासी सयादो	भिक्षु ज्ञानपूर्णिक	-	२०३८
६३.	विश्व धर्म प्रचार देशना, भाग -१	महासी सयादो	" "	-	२०३८
६४.	योगीया चिद्वी	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३८
६५.	संक्षिप्त बुद्ध जीवनी	भिक्षु अमृतानन्द	-	-	२०३८
६६.	बुद्ध धर्म	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०३९
६७.	जातक बाखँ	-	धम्मवती गुरुमां	धम्मवती गुरुमां	२०३९
६८.	जातकमाला, भाग-२	भिक्षु अमृतानन्द	-	-	२०३९

६९.	सर्वज्ञ, भाग-१	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३९
७०.	पालि प्रवेश, भाग-१, २	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०३९
७१.	किसा गौतमी	प्रकाश वज्राचार्य	-	-	२०४०
७२.	जप पाठ व ध्यान	-	भिक्षु बुद्धघोष	भिक्षु बुद्धघोष	२०४०
७३.	धर्म मसीनि	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४०
७४.	तेमिय जातक	-	भिक्षु विवेकानन्द	-	२०४०
७५.	त्रिरत्न गुण लुमंके ज्ञानया मिखा चाय्के प्र.सं.	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०४०
७६.	धम्मपद (श्लोकबद्ध भाषानुवाद)	सत्यमोहन जोशी	-	-	२०४०
७७.	बाखं, भाग ५	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४१
७८.	सप्तरत्न धन	प्रकाश वज्राचार्य	-	-	२०४१
७९.	सर्वज्ञ, भाग-२	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४१
८०.	दान	" "	-	-	२०४१
८१.	वम्मिक सुत्त	महासी सयादो	भिक्षु ज्ञानपूर्णक	-	२०४१
८२.	मध्यम मार्ग	हेराकाजी शाक्य	-	-	२०४१
८३.	महासीहनाद सुत्त	-	भिक्षु अमृतानन्द	-	२०४१
८४.	भिम्ह काय् व म्प्याय्	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०४१
८५.	भिक्षु जीवन	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४१
८६.	समथ व विपस्सना संक्षिप्त भावना विधि	महासी सयादो	भिक्षु ज्ञानपूर्णक	-	२०४२
८७.	महानारद जातक	भदन्त आनन्द कौसल्यायन	मदन रत्न मानन्धर	-	२०४२
८८.	भिम्ह मचा	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४२
८९.	विवेक बुद्धि	-	-	भिक्षु अश्वघोष	२०४२
९०.	भ्रंगः लाइम्ह लाखे (किपा हना बाखं)	प्रकाश वज्राचार्य	-	-	२०४२
९१.	बुद्ध पूजा विधि (द्वि.सं.)	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०४२
९२.	स्वास्थ्य लाभ	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०४३
९३.	शिक्षा, भाग-१	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४३
९४.	शिक्षा, भाग-२	" "	-	-	२०४३
९५.	दृष्टि व तृष्णा	सयादो ऊ सुन्दर	भिक्षु ज्ञानपूर्णक	-	२०४३
९६.	विपस्सना ध्यान	-	-	रेणु स्थापित	२०४३
९७.	सतिपट्टान भावना	भिक्षु उ. जाणित्सर	धम्मवती गुरुमां	-	२०४३
९८.	बाखं, भाग-६	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४४
९९.	धम्मचक्कप्पवत्तन सुत्त (प्र.सं.)	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०४४
१००.	गौतम बुद्ध	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४४
१०१.	नेपालय् २५ दँ जिगु लुमन्ति	मा गुणवती गुरुमां	-	-	२०४४
१०२.	बुद्ध व शिक्षा (क)	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४५
१०३.	शिक्षा, भाग-३	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४५

१०४.	शिक्षा भाग-४	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४५
१०५.	महास्वप्न जातक, द्वि.सं.	-	भिक्षु अमृतानन्द	-	२०४५
१०६.	धम्मपद व्याख्या, भाग-१	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४६
१०७.	धम्मपदया वाखँ	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४६
१०८.	अभिधर्म भाग-२ (द्वि.सं.)	धम्मवती गुरुमा	-	-	२०४६
१०९.	संसारया स्वापू	" "	-	-	२०४७
११०.	धम्मपद (मूल पालि सहित नेपाल भाषाय् अनुवाद) (न्याक्वःगु संस्करण)	-	भिक्षु अमृतानन्द	-	२०४७
१११.	आदर्श बौद्ध महिलापिं	-	माधवी गुरुमां	-	२०४८
११२.	बौद्ध नैतिक शिक्षा (भाग १)	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४८
११३.	वेस्सन्तर जातक	भिक्षु अमृतानन्द	-	-	२०४८
११४.	निर्वाण (रचना संग्रह)	भिक्षु सुदर्शन	-	-	२०४९
११५.	त्रिरत्न गुण लुमंके ज्ञानया भिखा चायुके (द्वि.सं.)	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०४९
११६.	पालि भाषा अवतरण (भाग-२)	-	भिक्षु शीलभद्र	-	२०४९
११७.	दीर्घायु ज्वीमा	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०४९
११८.	न्हूगु त्रिरत्न वन्दना व धम्मपद	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०४९
११९.	मनुत्तयगु पहः	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०५०
१२०.	संस्कृति	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०५०
१२१.	कर्तव्य (द्वि.सं.)	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०५०
१२२.	विशेषं म्ं मफइबले पाठ यायगु परित्राण	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०५१
१२३.	बुद्धया करुणा व ब्रह्मदण्ड	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०५१
१२४.	विरकुशया वाखँ	-	-	भा.शुद्धि वीर्यवती गुरुमां	२०५१
१२५.	त्रिरत्न वन्दना व परित्राण	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०५१
१२६.	धम्मचक्कपवत्तन सुत्त (द्वि.सं.)	-	-	धम्मवती गुरुमा	२०५२
१२७.	पट्टान पालि	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०५२
१२८.	कर्म व कर्मफल	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०५२
१२९.	शिक्षा, (भाग-५)	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०५२
१३०.	धर्मया ज्ञान (भाग-२)	-	भिक्षु अश्वघोष	भिक्षु अश्वघोष	२०५३
१३१.	संक्षिप्त बुद्धवंश (भाग-१)	-	धम्मवती गुरुमां	-	२०५४
१३२.	संक्षिप्त बुद्धवंश (भाग-२)	-	धम्मवती गुरुमां	-	२०५४
१३३.	अभिधर्म द्वि.सं. (भाग-२)	-	" "	धम्मवती गुरुमां	२०५५
१३४.	अभिधर्म पाली	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०५६
१३५.	न्हापांयाम्ह गुरु सु ? (द्वि.सं.)	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०५६
१३६.	अनत्तलक्खण सुत्त (द्वि.सं.)	-	भिक्षु विवेकानन्द	-	२०५६
१३७.	बुद्धपूजा, धम्मपद व ज्ञानमाला, (प्र.सं.)	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०५६

१३८.	त्रिरत्न वन्दना व परित्राण (द्वि.सं.)	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०५७
१३९.	धम्मचक्कप्पवत्तन सुत्त	-	भिक्षु अश्वघोष	भिक्षु अश्वघोष	२०५७
१४०.	बुद्ध वन्दना विधि व बुद्धया भिनिगू विपाक	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०५८
१४१.	मनूतयुगु पहः (द्वि.सं.)	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०५८
१४२.	प्रौढ बौद्ध कक्षा (द्वि.सं.)	धम्मवती गुरुमां	-	-	२०५८
१४३.	न्हापांयाम्ह गुरु सु ? व अमूल्य धन	भिक्षु अश्वघोष	-	-	२०५९
१४४.	बौद्ध स्तुती पुचः	-	-	-	२०५९
१४५.	त्रिरत्न वन्दना, परित्त सुत्त	-	-	भिक्षु बुद्धघोष	२०६०
१४६.	त्रिरत्न वन्दना, व परित्राण	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०६०
१४७.	सुत्र पुचः	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०६०
१४८.	शाक्यमुनी बुद्ध	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०६०
१४९.	तृष्णा	महाप्रज्ञा	-	-	२०६०
१५०.	त्रिरत्न वन्दना व परित्राण	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०६२
१५१.	त्रिरत्न वन्दना व परित्राण	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०६३
१५२.	सच्च विभंग सुत्त	शब्दार्थ व भावार्थ	धम्मवती गुरुमां	-	२०६४
१५३.	सीवली	मैत्री श्रामणेर	-	-	२०६४
१५४.	अनागत वंश	भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर	-	-	२०६५
१५५.	त्रिरत्न गुण लुमके	-	-	भिक्षुणी धम्मवती	२०६६
१५६.	मनूतयुगु पहः व प्रेमं छु ज्वी ?	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०६६
१५७.	त्रिरत्न वन्दना व परित्राण	-	-	धम्मवती गुरुमां	२०६७
१५८.	अभिधर्म	-	-	धम्मवती	२०६७

अंग्रेजी भाषामा प्रकाशित पुस्तकहरू

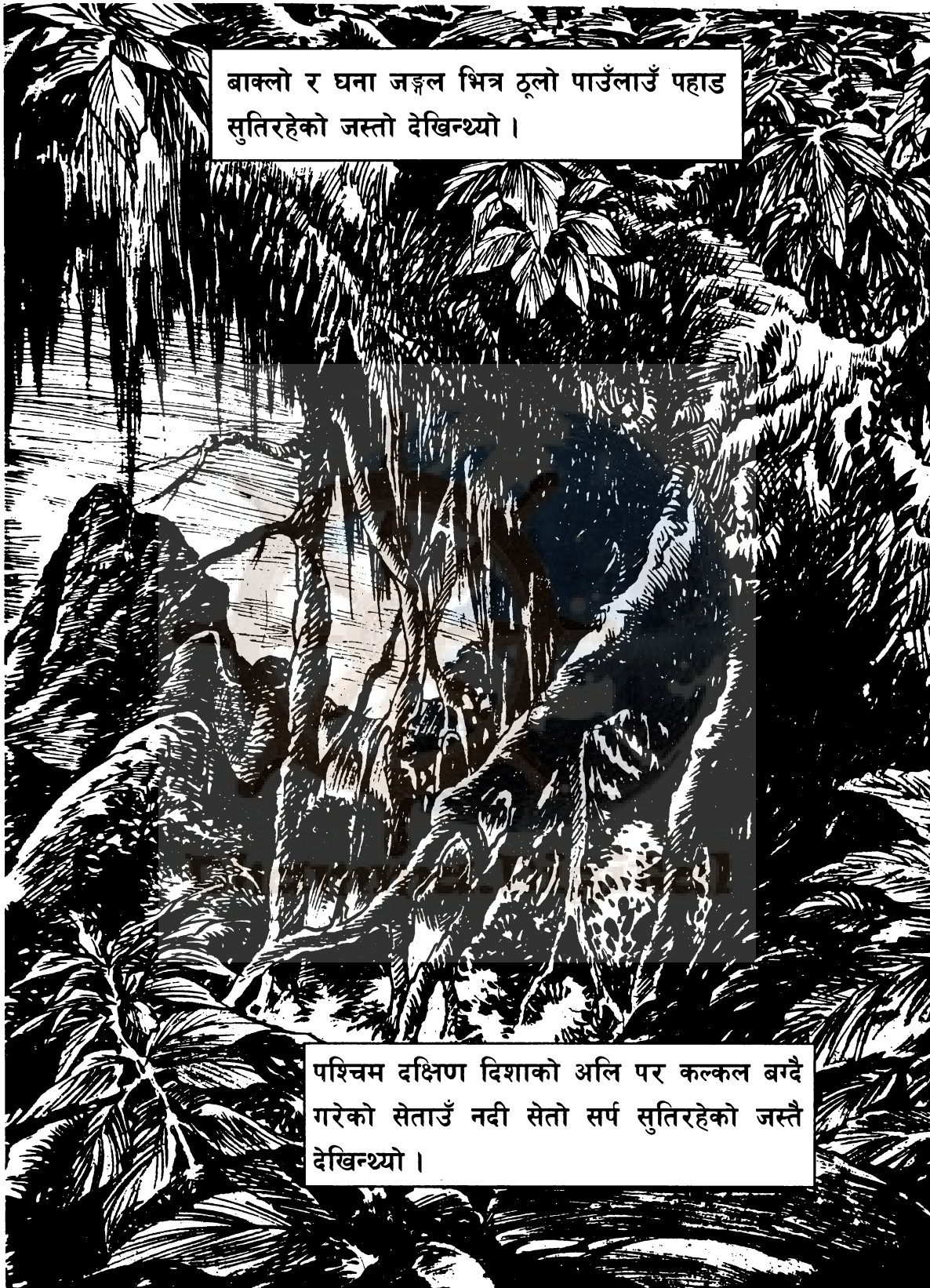
Dharmakirti Publication English

1.	Buddhist Economics and The Modern World	Hari Bansha Jha	-	-	1979 A.D.
2.	Dharmakirti Vihar Today	-	-	-	1979 A.D.
3.	Dharmakirti Vihar	-	-	-	1982 A.D.
4.	"Dharmakirti in Nut Shell"	-	-	-	1986 A.D.
5.	Dhamma and Dharnawati	-	-	Soviet Ratna & Reena Tuladhar	1999 A.D.
6.	Paritta Suttas	-	-	Indawati	2062 B.S.

भगवान बुद्धको केश धातु राखिएको च्याइथीयू चैत्य रमणिय जङ्गल, पहाडका छाँयाहरू..... भरनाको चीसो पानी..... चराचुरुङ्गीको मधुरो आवाज गुञ्जिरहेको..... अति नै मनमोहक वातावरणले सजिएको यो दृष्य ।

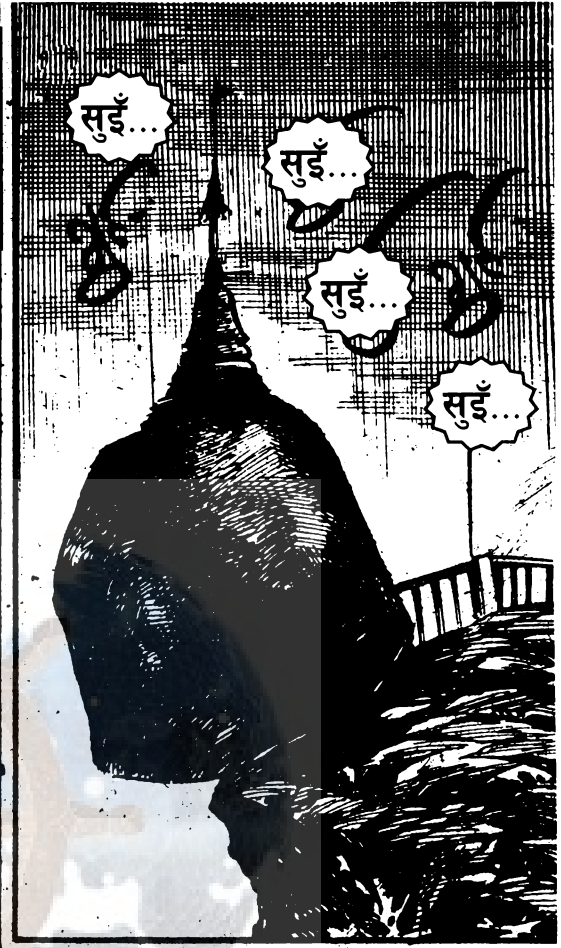
बाक्लो र घना जङ्गल भित्र ठूलो पाउँलाउँ पहाड
सुतिरहेको जस्तो देखिन्थ्यो ।

पश्चिम दक्षिण दिशाको अलि पर कल्कल बग्दै
गरेको सेताउँ नदी सेतो सर्प सुतिरहेको जस्तै
देखिन्थ्यो ।

धुवाँजस्तै देखिने ढिक्का ढिक्का बादलहरू च्याईथियू
पहाडतिर बगदै आइरहेको दृष्यले समुद्रको सेतो छाल
समुद्र फेदको द्वीपमाथि पुगिरेहको जस्तो देखिन्थ्यो ।

विशेष रूपको यात्रा क्रममा तिमिले
च्याईथियू केशधातु महान चैत्यलाई
दर्शन गर्ने मौका पाएपछि.....

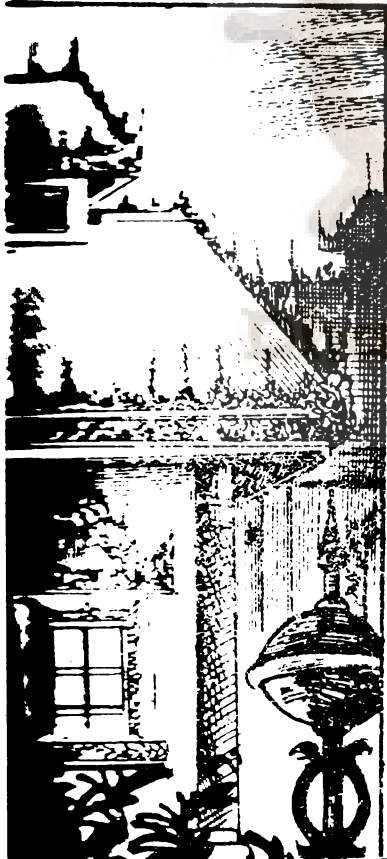

हल्लिराखेको घण्टिको मधुरो आवाज गुञ्जिरहेको, एकापट्टि
खोला बगिरहेको र भगवान् बुद्धको केश धातु राखी स्थापना
गरिएको ठूलो चैत्य भीर पाखा पट्टि ढल्किएर खस्न नै लागेको
जस्तो देखिने आश्चर्यपूर्ण दृष्यले जीऊ नै सिरिङ्ग पार्ने मात्र होइन
यस दृष्यले हाम्रो मनलाई प्रशन्न र प्रफुल्लित पनि पार्ने गर्छ ।

टुप्पो चुच्चो र फेदी गोलाकार
रहेको ऋषिमुनीको शिरको
आकार जस्तो देखिने, भगवान
बुद्धको इतिहास बोकेको
आश्चर्यपूर्ण यस च्याइथीयू
चैत्यले विभिन्न तीर्थयात्री,
सद्धर्मप्रेमी, छोराछोरी, र
नानीहरूको परम्परा सम्म र
यस कल्प रहुञ्जेल कुशल पुण्य
सञ्चय गर्ने मौका प्रदान
गरिरहेको छ ।

भगवान् बुद्ध बुद्ध हुनु ५० वर्ष अगाडि करण्ड देशको सुभिन्द नगर राजधानीमा मच्छगिरी पहाड (हाल जेंच्याई पहाड) नजिक तिस्सधम्म महाराजाले राज्य गरिराखेको थियो । उनकी बडामहारानीको नाम सिरिकप्पादेवी थियो ।

छोरा तिस्सकुमार नरम
मिजासको, शिल्प विद्याले परिपूर्ण,
सत्पुरुष धर्मले पूर्ण भइसकेकोले उनी
राज्याभिषेक गरिदिन लायकको
भएन र ?

लायक भइसक्यो
महाराज !

सानो छोरा पनि जन्मिएदेखि नै रहर
लाग्दो सिंह, चक्र लक्षण भएकाले सिंह
कुमार भनी नामाकरण गरियो ।

भाई.....
खाऊ.....

दाई म भन्दा जेठो
भएकोले पहिला खानुस् .....
म (भाई) कान्छो भएकोले म
दाईलाई प्राथमिकता
दिन्छु .....

दाजुभाईहरू दुबै एक अर्कालाई
एकदम माया गर्छन् .....

ऊ..... यस्तो होइन.....
ममा लोभ, द्वेष, मोह एक थोपा
पनि छैन..... जोसुकै भएपनि
धर्मानुकूल बाँड्छुँड गर्न
मन लाग्छ.....

दुबै राजकुमारहरु जवान भई दाजु २३ वर्षको र
भाई २१ वर्ष पुगिसके ।

दाई तिस्सकुमारमा अतितको
पारमी छिपेको कारणले धर्म
संवेग उत्पन्न भई उनले भाई सिंह
राजासाई बोलाई आफु प्रव्रजित
भएर जङ्गल प्रस्थान गर्ने मनसाय
व्यक्त गरे ।

बुढा, रोगी र
मरण दुःख भयबाट
उम्किनको लागि म ऋषि
प्रव्रजित हुनेछु । त्यसैले यो
राज्य सम्पत्ति मैले तिमी
भाईलाई सुम्पदै छु ।

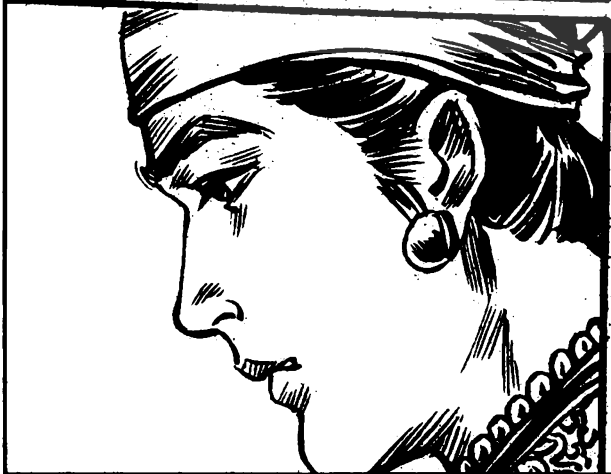

दाईको जे इच्छा थियो मेरो
पनि त्यस्तै इच्छा जागिरहेको छ ।
मलाई दाईको ज्यादै माया लाग्छ । त्यसैले
दाई जहाँ जानुहुन्छ मलाई पनि त्यहिं
लानुहोस् । राज्य सम्पत्ति मलाई
पनि चाँहिदैन ।

ऐ ! ठिकै छ त !
हामी दुई जनाको स्वभाव
मिल्दो जुल्दो
छ ।

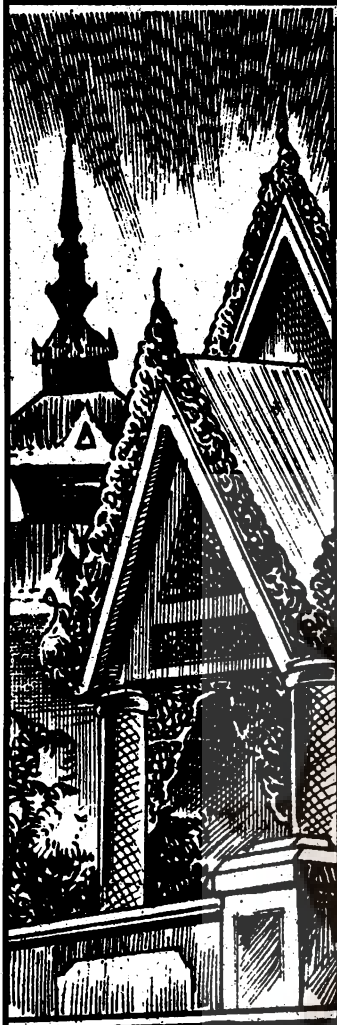

एकदिन तिस्सधम्म राजाले
दुबै छोराहरूलाई बोलाएर
ठूलो छोरालाई राज्याभिषेक
गरी सानो छोरालाई युवराज
(उपराज) पदवी दिने कार्यक्रम
आयोजना गरियो.....

हामी दुबैजनालाई
राज्यपद मन पर्दैन । ऋषि
प्रव्रजित भई एकजना रुखको
छायामुनी र अर्को बाँसको
छायामुनि बसेर मनको सुख
प्राप्त गर्ने इच्छा छ ।

राजाको छोरा भएकोले
राजकीय रगत भएका, एकदम
मिजासिलो स्वभावको भएका, वाल्यकाल
देखि लामखुट्टे, भिंगा आदी कीरा फट्याङ्
ग्राबाट बचाई हुर्काइएका यी दुबै सुकुमार
छोराहरू अहिले जनावरहरूले घेरिएको
घना जंगलमा प्रव्रजित जीवन
बिताउने विचार गर्दैछन् ।

पिताले
यस विषयमा अनुमति
दिन सकिदैन ।

पिता राजाको हुकुमको कारणले दुई राजकुमारले शोक गरी आहार सेवन गरेनन् । फलस्वरूप दिन परदिन उनीहरूको शरीर गल्दै गयो दुब्लाउन थाले । हुँदा हुँदा प्राणान्त नै हुने होकी भन्ने पीर पर्न थालियो ।

महाराज ! छोराहरूका माग पुरा गरिदिनु भएन भने त उनीहरूको प्राणै जान बेर छैन ।

महारानी ! राज्य सुख सम्पति भन्दा ठूलो अरु के नै छ र ?

यो (राज्य सुख) त केवल
लौकिक (भौतिक) सुख मात्र हो । हाम्रा छोराहरूले
लोकुत्तर (आध्यात्मिक) सुखको लागि जन्म जन्मान्तर
देखि पारमी पुरा गरेर आएका छन् । त्यसैले यस्तो माग
राखेका होलान् । त्यसैले यस विषयमा अनुमति
दिनु नै वेश होला ।

उनीहरूलाई प्राण त्याग
गराउनु भन्दा त ऋषि प्रव्रजित गराएर
राज्य नै राम्रो । यस्तो भएमा जुनसुकै समयमा
पनि गएर दर्शन (भेट) गर्न पाइने भयो ।
त्यसैले राम्ररी बिचार पुऱ्याएर अनुमति
दिनु भए वेश हुनेछ ।

ए ! यसो भए
हुन्छ !
हुन्छ !

दुबै दाजुभाई (राजकुमारहरु) ले अनुमति पाए । आफ्नो विचार सफल भएको कारणले प्रशन्न भई उनीहरूले फेरि आहार सेवन गर्न थाले

हप्तादिन वितिसकेपछि माता पिता सहित राजपरिवारले घेराएर

जनताहरूले पुन्याउन गए

मच्छगिरी पहाड (अहिले जेंच्याइ पहाड) मुनि
पुगेर दुवै राजकुमारहरूले राजकुमार भेष त्यागी
रुखको बोक्राको चीवर लगाएर मातापितालाई
वन्दना गरी जङ्गल भित्र पसे । यो दृष्य देखि राजा
महारानी र जनताहरूले आ-आफ्ना आँखाबाट
आँसु थाम्न सकेनन् ।

छोराहरू !
(तिमीहरू) निरोगी एव
सुखपूर्वक मेहनत गरी
विशिष्ट धर्म अभ्यास
गर्न सकुन् ।

यी राजकुमारहरूले
राज्य सम्पत्तिलाई भन्दा धर्म
सम्पत्तिलाई मनपराएको कारणले
यसलाई साधुकार दिन
योग्य छ ।

दुई दाजुभाई जेच्याई पहाडमा बसी दिनहुँ धर्मको बारेमा छलफल गर्दै रहँदा समय वितेको चाल नपाएको कारणले ध्यान अभ्यास गर्न समय थोरै भएको अनुभव गरे ।

ध्यान अभ्यास गर्नको लागि समय निकाल्नु पर्‍यो । त्यसैले म (भाई) अलग (छुट्टै) बस्न पाउँ ।

तिम्रो (भाईको) लागि बन्धवगीरी पहाडमा बस्न उचित हुनेछ ।

ठीक छ ।
केही पर्‍यो भने आगो बालेर संकेत दिनेछु ।

ठीक छ ।
तिमी (भाई) ले उत्तम धर्मलाई चाँडै साक्षात्कार गर्न सकोस् ।

पहिलाको पारमी (अतितकर्म) धर्म बलियो भएको
कारणले धेरै समय नबित्दै ध्यान (ज्ञान)
प्राप्त भयो ।

दाई तिस्स ऋषि र भाई सिंह
ऋषिको नामले प्रख्यात भए ।

जेंच्याई पहाडको पश्चिमी किनारा नजिकै
समुद्रमा एउटा द्वीप छ ।

त्यो द्वीप ज्यादै राम्रो र रमणीय
भएकोले भोगवती नाग भूवनबाट
नागकन्याहरू मनुष्य रूप लिई त्यस
द्वीपमा आएर रसरंग गरिरहेका
हुन्छन् ।

विज्जाधुरहरूपनि औषधि
खोजी गर्न कहिले काहीं
यही द्वीपमा आउने गर्थे ।

एकदिन एउटी नागकन्यालाई एक विज्जाधूरले
देखेर मन पराएछ । फलस्वरुप नागकन्या उक्त
विज्जाधूरको तर्फबाट गर्भवती भइन् ।

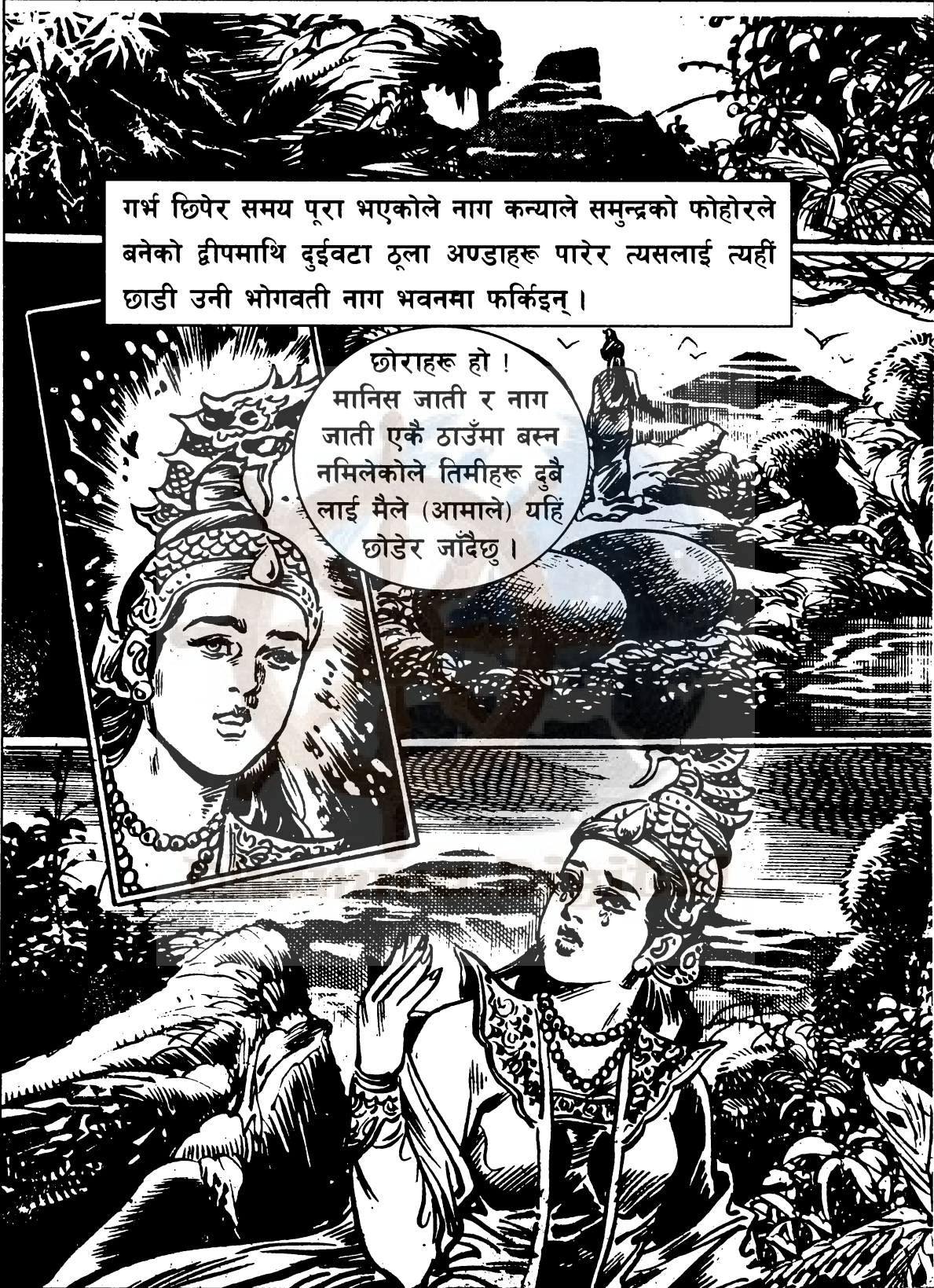
बहिनी ! मेरो
कारणले रहन गएको
यस गर्भलाई तिमीले नाग
भवनसम्म नलैजाउ ।

ऊ हाम्रो बालक
नागको स्वभाव लिएर
मनुष्य लोकमा जन्म
भयो भने....

त्यसो भए गर्भ छिपेर
बालक पैदा नभएसम्म हामी
दुबै नछुट्टीकन बस्न
पन्यो नि ।

मनुष्य लोकमा नै
जन्माउन पर्ला ।

गर्भ छिपेर समय पूरा भएकोले नाग कन्याले समुन्द्रको फोहोरले बनेको द्वीपमाथि दुईवटा ठूला अण्डाहरू पारेर त्यसलाई त्यही छाडी उनी भोगवती नाग भवनमा फर्किइन् ।

छोराहरू हो !
मानिस जाती र नाग
जाती एकै ठाउँमा बस्न
नमिलेकोले तिमीहरू दुबै
लाई मैले (आमाले) यहाँ
छोडेर जाँदैछु ।

तिस्स ऋषि समुन्द्रको किनारमा
चक्रमण गरिरहेको समयमा उसले
ती दुई ठूला गजवका अण्डाहरु
देखे ।

उसले
सोच्यो-

“यी दुईवटा अण्डाहरु
विज्जाधुर र नागकन्याको तर्फबाट
उत्पन्न भएको हुनसक्छ । एकदिन
यी अण्डाहरुबाट दुई बालकहरु जन्मिएमा
तिनीहरु मध्ये एउटा मेरो भाईलाई
पाल्न दिन्छु एउटा मैले लगी
पालिराख्ने छु ।

बेलुकीपख तिस्स ऋषिले आफ्ना भाई सिंह ऋषिलाई यो खबर दिनको लागि आगो बालेर संकेत दियो । जब सिंह ऋषि आई पुग्यो, तब उसले घटनाको विषयमा सबै बताए । अनि एउटा अण्डा आफुसँग राखी अर्को अण्डा भाईलाई दिएर पठायो ।

भाई सिंह आएपछि तिस्स ऋषिले उसलाई भन्यो ।
“ज्यादै सुन्दर रहेछ यस अण्डालाई राम्ररी हेर विचार गर । समय पुगेपछि यसबाट एउटा बालक जन्मिनेछ ।

यो एकदम खुशियालीको कुरा हो....।

महासम्बत् ८९ सालमा दुबै अण्डाहरुबाट
दुईवटा बालकहरु जन्मे ।

बिहान सूर्योदय भएको बेला जन्मिएको बालकलाई
सूर्यकुमार भनी नामाकरण गरियो ।

बेलुकी सूर्यास्तको समयमा जन्मिएको बालकलाई
चन्द्रकुमार भनी नामाकरण गरियो ।

हाम्रो शील,
समाधि र ऋद्धि
अधिस्थानको प्रभावले
यस औलाबाट दूध
निस्कियोस् ।

बालकहरू जन्मिएर १० वर्ष पुगेपछि सिंह ऋषिले
हुर्काएको बालक चन्द्रकुमारको विफर रोगको
कारणले मृत्यु भयो ।

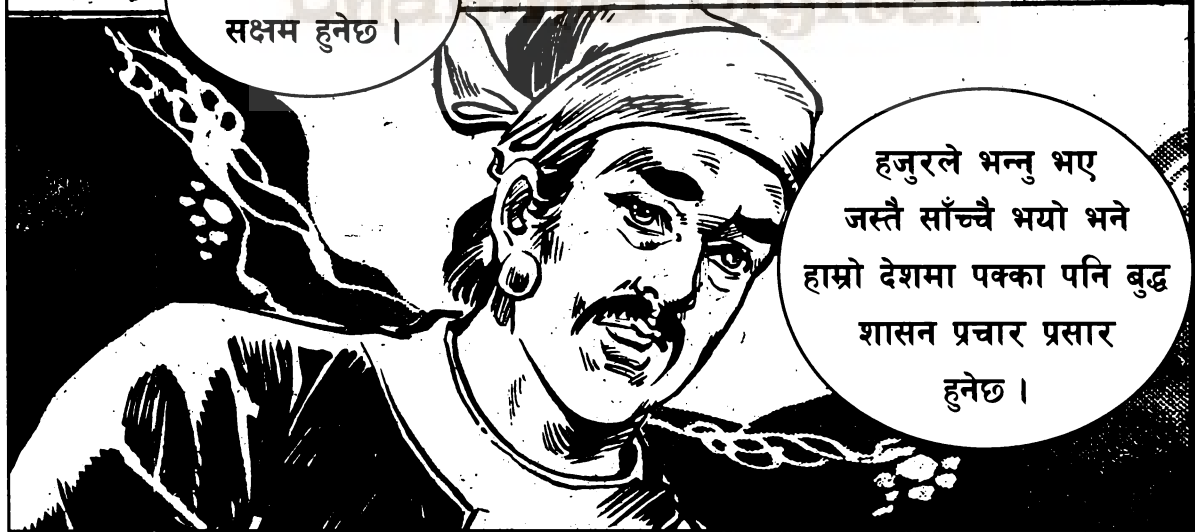
त्यही बालक मञ्जिम मिथिला देशका उतुल सेंठकी
छोरी सुमन देवीको कोखबाट छोराको रूपमा जन्मन
पुग्यो ।

हजुरको नाती त
श्रामणेरको रुपमा जीवन विताउँदै
एकदिन श्रेष्ठोत्तम अरहन्त भई
भगवान बुद्धलाई समेत..

निमन्त्रणा गर्न
सक्षम हुनेछ ।

हजुरले भन्नु भए
जस्तै साँच्चै भयो भने
हाम्रो देशमा पक्का पनि बुद्ध
शासन प्रचार प्रसार
हुनेछ ।

जेंच्याइ पहाडमा ध्यान भावना अभ्यास गरिरहे
को तिस्स ऋषि ध्यान यात्रा गर्दै जाँदा एकदिन
च्याइथीयु पहाड भएको ठाउँमा पुग्यो

मान्छेको वस्ती नभएको त्यस अनकन्टार स्थान ठूलठूला
पहाड एवं ठूलठूला रुखहरू भएको घना जंगलले ढाकिएको
थियो । ज्यादै रमणिय यस च्याइथीयु पहाडको उत्तरतर्फ
“शिकारी पहाडमा” रहेको एक गुफामा उहाँ बस्नुभयो ।

छोरा ! त्यस जेंच्याई
पहाडमा मानिसहरूको आवत जावत
धेरै हुनेगर्छ । तर यस ठाउँ त्यहाँ भन्दा
सुनसान भएकोले यहाँ ध्यान भावना
अभ्यास गर्न अनुकूल रहेको छ ।

यस स्थानको
नजिकै १२ वटा भन्दा
बढी गाउँहरू रहेका छन् ।
एकदिन त्यहाँका
मानिसहरू पनि...

यहाँ तपाईंलाई
दर्शन गर्न नआउला
भन्न सकिन्न ।

सूर्यकुमारले भने जस्तो एकदिन २० वटा भन्दा बढी गाउँहरूलाई राज्य गरिरहेका द्वारेहरू कयें सोकेचि भोडोलो श्रीमती नाँच्याहेहरू ऋषि समक्ष दर्शन गर्न आए ।

अति नै टाढा रहेछ ।

तपाईंहरू कहाँ बाट आउनु भएको ?

यो पहाडको पूर्व उत्तर तर्फ चार माइल टाढा मेसना नाम गरेको गाउँ छ । हामी त्यही गाउँबाट यहाँ आएको ।

हामीहरूलाई चतुप्रत्यय दायहरू भनी स्वीकार गर्नुहोस्

ऐ ! हुन्छ । बरोबर यहाँ धर्मोपदेश सुन्न आउनुहोस् है ।

यसरी तिस्स ऋषि सिकारी पहाडको
सँगै रहेको ढुङ्गाको गुफामा रहँदै आउनु
भयो ।

आफ्नो जीवन वैश ढल्किसकेको कारणले
उनलाई सूर्यकुमारको भविष्य विषयमा चिन्ताले
सताउन थाल्यो ।

यदि म मरें भने
यस जंगलमा यो केटो एकलै
हुनेछ ।

उपोसथको दिन पारेर एकपटक देवराज इन्द्र ऋषिलाई दर्शन गर्न आउनु भएछ । इन्द्रले ऋषिको निन्याउरो चिन्तित अनुहार देखी उहाँसंग यसको कारण सोध्नुभो ।

ओ ! इन्द्र देव !
मलाई छोराको भविष्य
सम्भेरे पीर परिहेको
छ ।

भो ऋषि !
यसरी तपाईंले पीर लिनु
नै पर्दैन । किनभने यो बालक धेरै
भाग्यमानी छ । यसको उमेर २१ वर्ष
पुगेपछि मैले आफ्नै ऋद्धिले बनाइदिने
सुभिन्द नगरको राजधानीमा
उ राजा हुनेछ ।

हो र ?
त्यसोभए त यो ज्यादै
खुशीयाली कुरा भयो नि !
राम्रो ! धेरै राम्रो !

एकदिन अण्डाबाट जन्मेको ऋषिको त्यस सानो छोरो लाई सोकेचि भोडोले र नाँच्याहेहरूले उनीहरूको आफ्नै सन्तानको रूपमा पाल्न लानका लागि ऋषिसंग अनुमति लिन आए .....

हामीले यस बालकलाई आफ्नै छोरो सरह गरी पाल्न लानको लागि अनुमति दिनुहोस् ।

यस बालकको भाग्य तपाईं दायकहरूको भाग्य भन्दा उत्तम र उच्च रहको छ । त्यसैले यसलाई मैले तपाईंहरूसंग पठाउन सकिदैन ।

जडिवुटी औषधीको बोट र बाँसका बोटहरू खोज्नका लागि एकजना विज्जाधुर च्याईथीयूपहाड वरिपरि धेरै जसो आउने गर्थ्यो । उसले ऋषिको धर्म उपदेश सुन्ने गरेकोले उसलाई धर्म प्रति अति श्रद्धा जागेछ ।

मलाई तपाईंले बताउनु भएको धर्मको शिक्षा सुनेर श्रद्धा उत्पन्न भएको छ ।

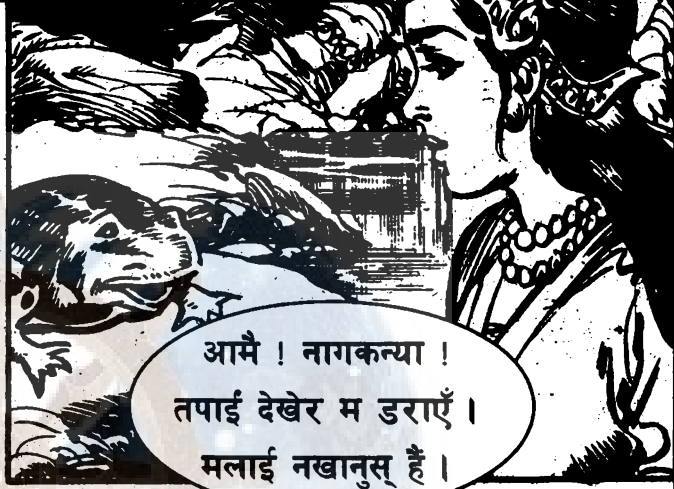

म त्यो पहाडको
उत्तरतर्फ चिकों (काग) गुफामा
औषधी सम्बन्धि काम गरेर
जीविका गर्दैछु ।

ए ! ठीक छ !
ठीक छ ! सत्व
प्राणीहरूलाई रोगबाट
बचाउन सकोस् ।

भोगवती नगरकी एक नागकन्याको मनपर्ने प्रेमी नागको मृत्यु भएकोले उसलाई नरमाईलो लागि आफ्नो अलछीपन हटाउने इच्छाले मनुष्यलोक च्याङ्थीयू पहाडको उत्तरबाट ३ माइल टाढा इनार, खोला र ठूलो ढुङ्गा भएको ठाउँमा पुगिन् ।

आमै ! नागकन्या !
तपाईं देखेर म डराएँ ।
मलाई नखानुस् है ।

ए भ्यागुतो !
तिमी मेरो आहार भएपनि
मैले तिमीलाई खाँदिन वरु
तिमीसँग मित्रता गाँस्न
मन लाग्छ ।

ए !
तपाईंको कुरा मलाई
स्वीकार्य छ ।

केही दिन पछि

नागकन्याले आफ्नो जीवनको घटना सबै भ्यागुतोलाई बताइन् ।
अनि उनीलाई मानिसहरूसंग भेट्ने इच्छा भएकोले मनुष्यलोकमा
आएको सबै कारणहरू पनि बताइन् । मानिसहरूको वस्ति भएको
ठाउँ देखाइदिन आग्रह गरिन् ।

नागकन्या !
तिमीलाई मानिसहरू भेट्न
मन छ भने यस ठाउँबाट
दक्षिणतर्फ जानुस

दक्षिणतर्फ
मानिसहरू
छन् ?

कागको मुख
आकारको एउटा गुफामा
विज्जाधुर मानिस रहने
गर्छ ।

नागकन्या खुशी हुँदै देवकन्याको रूप धारण गरी
विज्जाधुर रहने गरेको गुफामा गइन् ।

ओ !
कम उमेरको युवा विज्जाधुर
रहेछ ।

ए ! यो केटा
भएपनि काम गुणले युक्त
अर्थात् स्त्रीहरूप्रति आकर्षित हुने
खालको होकी होइन एकपटक
जाँचेर हेर्नुपर्ला ।

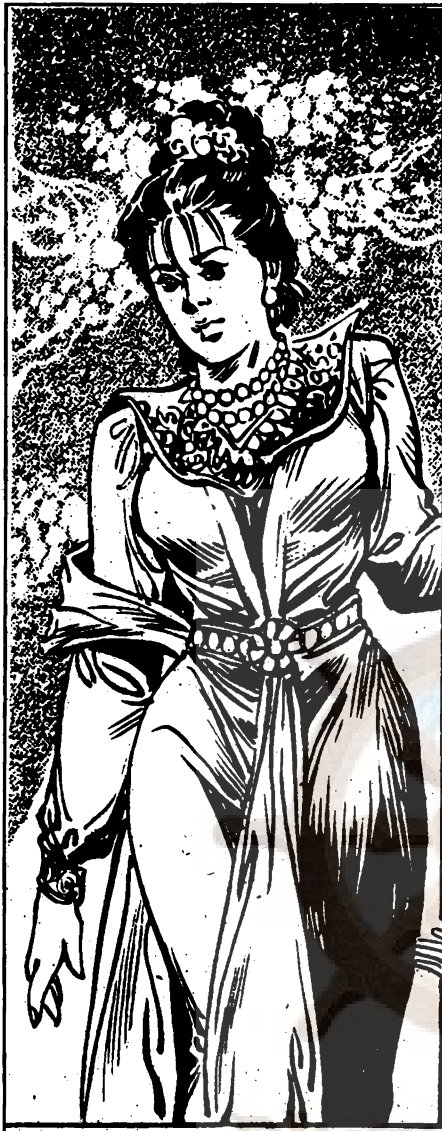

बिहानीपख.....

विज्जाधुर औषधी खोज्ने
सिलसिलामा बाहिर गयो ।

विज्जाधुर बाहिर गइसकेपछि नागकन्या गुफा
भिन्न पसेर आकार प्रकारले ओछ्याइएका
ओछ्यानहरू र स्थानहरूको निरिक्षण गरिन् ।

विज्जाधुरले
मलाई मन पराउँछ वा
मन पराउँदैन, भन्नेकुरा जाँच
मैले उसको ओछ्यानमा फूल
छरेर हेर्नुपर्छ । यदि मैले छरेको
फूललाई उसले नपन्छाए उसले
मलाई मन पराएको
ठहरिनेछ ।

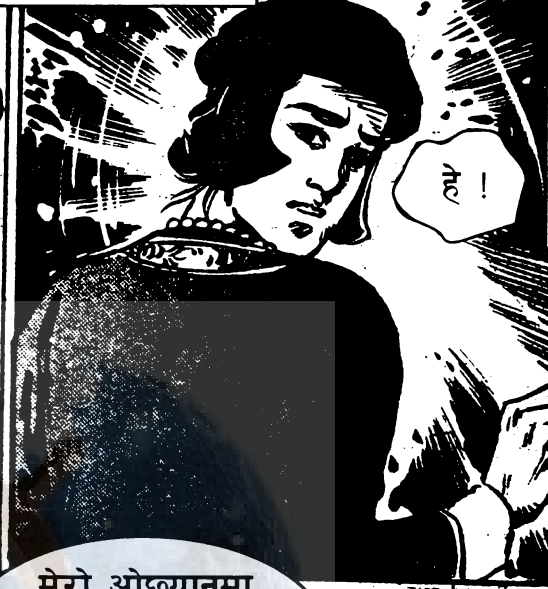
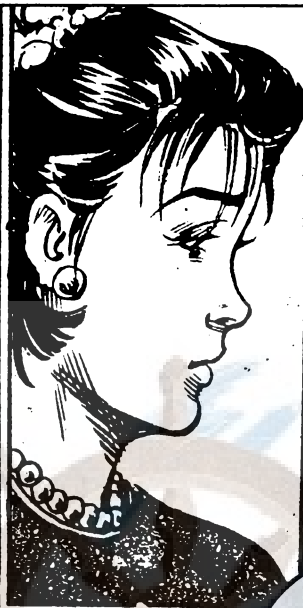

विज्जाधुर बाहिरबाट गुफाभित्र
फर्केको बेला.....

मेरो ओछ्यानमा
फूल छर्ने व्यक्ति को होला ?
मेरो भाग्यले यस्तो भएको त
होइन ?

छरिराखेको फूलहरूलाई नपन्छाईकन त्यसै
राखिछोडे । विज्जाधुरका सबै कृयाकलापहरु
नागकन्याले लुकेर हेरिरहन् ।

नागकन्याले पनि मानिसको भेष लिई फेरि अर्को एकपटक
पनि फूल छरिन् । यो समय भित्रमा उनीले विज्जाधुरलाई
सिधै भेटिन् ।

मेरो ओछ्यानमा
फूल छर्ने व्यक्ति तिमी नै
हौं ? को हौ तिमी ?

म त्यस पहाडलाई
रक्षा गर्ने रुक्ख देवताकी
छोरी हुँ ।

नागकन्याले बोलेको कुरालाई
विज्जाधुरले विश्वास गर्‍यो ।

दुबैजना कागको मुख आकारको गुफाभित्र
रमाईलोसँग रहन थाले ।

त्यो सिकारी
पहाड माथि तिस्स ऋषि
रहनु हुन्छ ।

शील सदाचारले
परिपूर्ण हुनुभएका उहाँ ऋषि
समक्ष हामी बराबर दर्शन गर्न
जाऔं ।

विज्जाधुर र नागकन्या कागमुख आकारको गुफामा श्रीमान् श्रीमतीको रूपमा रमाईलोसंग जीवन विताउन थाले ।

समय वित्दै गए । तर नागकन्याले मस्त निन्द्रा निदाउने अर्थात वेहोशीपूर्वक सुत्यो भने नागहरूको

मूल भेष उत्पन्न हुने पीरले निन्द्रा पुगे
गरी सुत्न पाइनु । त्यसैले उनीलाई
निन्द्रा लाग्न थाल्यो ।

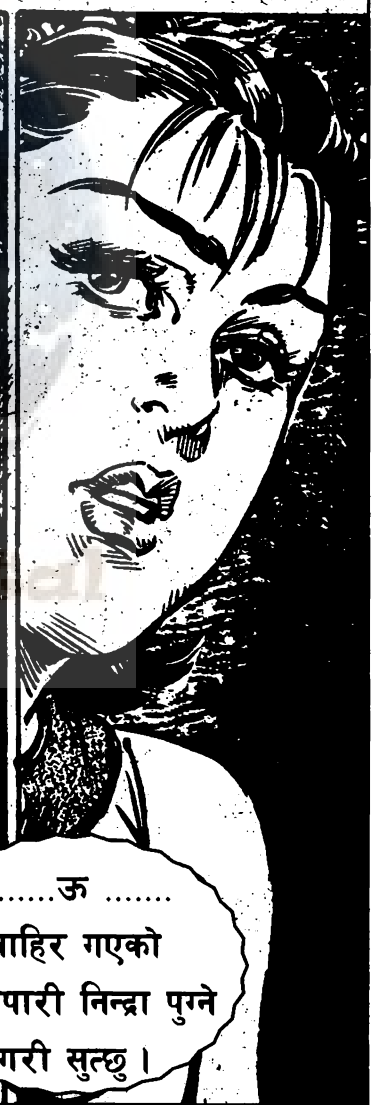

बहिनी !
तिमीलाई निन्द्रा पुगेन
जस्तो छ ।

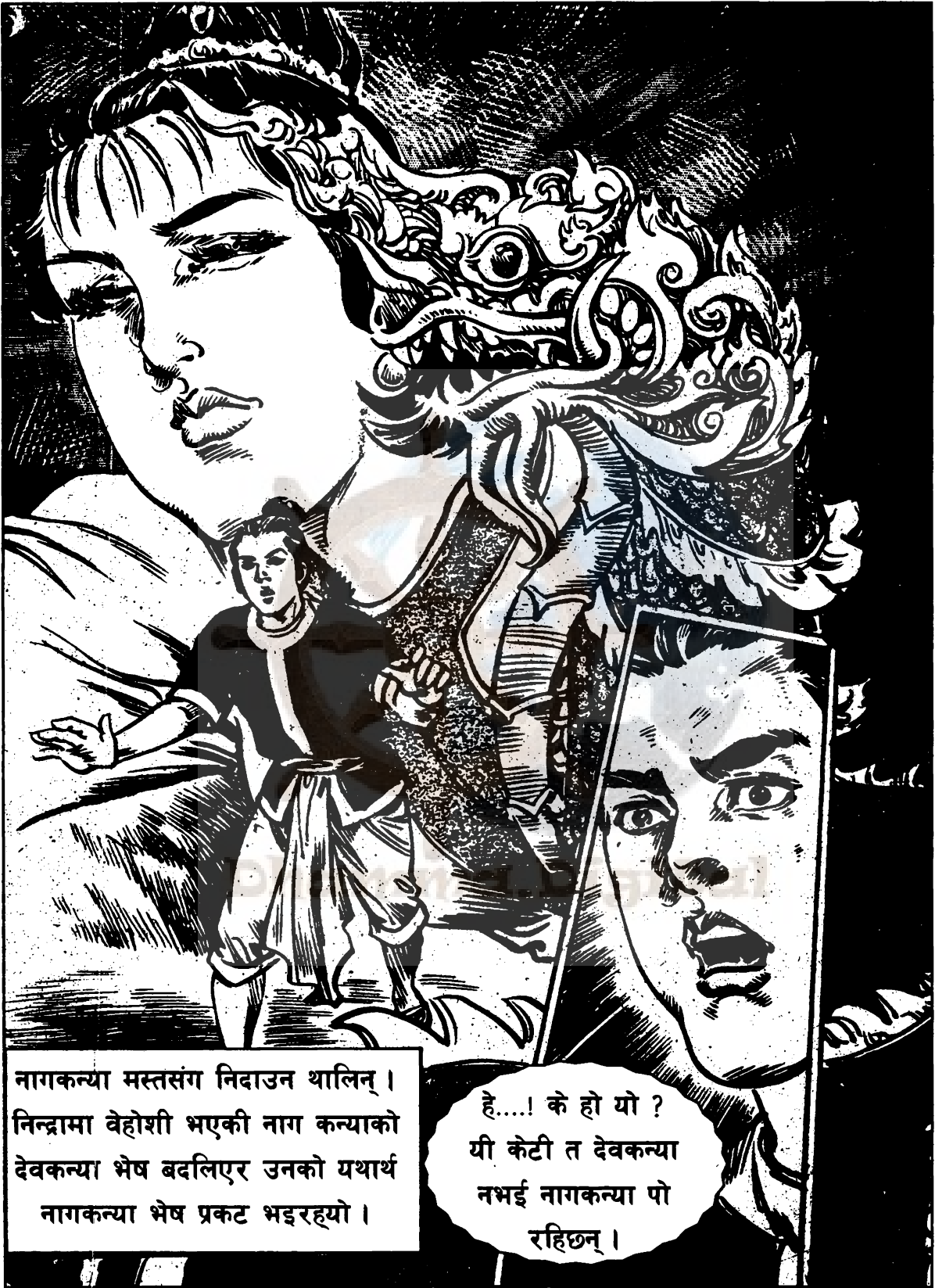

हो ! तिमिसंग रहन
पाई रमाईलो क्षण विताउन
पाएकीले मस्तसंग निदाउन
सकिन ।

एकदिन विज्जाधुर बाहिर
गएको बेला

ए.....ऊ .....
बाहिर गएको
मौकापारी निन्द्रा पुग्ने
गरी सुत्छु ।

नागकन्या मस्तसंग निदाउन थालिन् ।
निन्द्रामा वेहोशी भएकी नाग कन्याको
देवकन्या भेष बदलिएर उनको यथार्थ
नागकन्या भेष प्रकट भइरहयो ।

हे...! के हो यो ?
यी केटी त देवकन्या
नभई नागकन्या पो
रहिछन् ।

नागकन्या भनेको त
पशुजाती हुन्... ओ...म जस्तो
मानिस जातिले पशु जातीसंग
जीवन बिताउने भनेको त
लाजमर्दो कुरो भयो

विज्जाधुरले आफू नागकन्यासंग जीवन
बिताउन पुगेको क्षण सम्झी लाजमर्दो
महशुस गरी उ कागको मुख जस्तो
गुफाबाट बाहिरिएर टाढाको जंगल तर्फ
भागेर गए ।

मेरो गल्लिलाई
क्षमा गर्नुस् र मलाई यहाँबाट
टाढा अर्कै ठाउँमा जानको
लागि अनुमति दिनुहोस्

ए !
मानिस र पशु भनेको
जन्मजात मिलेन

विज्जाधुर भागेर गएको थाहा
पाएपछि नागकन्याले विलाप
गरी आँशु भार्न थालिन् ।

उनीलाई ज्यादै पीर
र शोकले सताउन
थाल्यो ।

ओ..... उसको
संयोजन छुटेपनि मेरो मनभित्रको
संयोजन छुट्न नसकेको कारणले यसले
मेरो छातीलाई बोझ (भारी)
बनाई राख्यो ।

गर्भ पूरा भएपछि उनीले दुईवटा अण्डा
पारिन् । यसलाई गुफा भित्रै त्यागेर उनी

नाग भूवन तर्फ
फर्केर गईन् ।

एकदिन तिस्स ऋषि फलफूल खोज्नको लागि च्याइथीयू पहाडमा जानुभयो ।
त्यहाँ फूल राख्ने दुङ्गा नजिक पुग्दा.....

यो दुधे बालकलाई...
कसले फालेर गएको
होला ?

त्यस बालकलाई ऋषिले
लगेर.....

औषधीमूलो गरी चाँडै निको पारियो ।

यो बालक फूल राख्ने
ढुङ्गा नजिकै पाएकोले पाँतेँ
भन्ने नाम राखे राम्रो
हुनेछ ।

बालक पाएर केही समय पछि ऋषिलाई
विज्जाधुर श्रीमान् श्रीमतीको सम्भन्ना
आएकोले उहाँ काग गुफामा जानुभयो ।

गुफा भित्र श्रीमान श्रीमती दुबैलाई
देख्नु भएन तर नागकन्याले त्यागेर
गएको दुईवटा ठूलठूला अण्डाहरू
मात्र देख्नु भयो ।

ए ! उनीहरूले त
यी.... दुईवटा ठूला अण्डाहरूलाई
छोडेर गएछन् । .....यी अण्डाहरूलाई
मैले पहिला जस्तै सुरक्षा गरेर राख्नु
पर्ला । ..... भगवान्..... सत्व एउटा....
कर्म एउटा..... भगवान्..... भगवान्.....
भगवान्..... भगवान्.....

पहिला जस्तै उहाँले दुईवटा अण्डाहरू मध्ये
एउटा आफूले राखी अर्को अण्डा भाई सिंह
ऋषिलाई जिम्मा लगाई दिनुभयो ।

भाईले पनि दाजुले दिनुभएको अण्डा लिएर ज्वेकपें
पहाडमा फर्क्यो ।

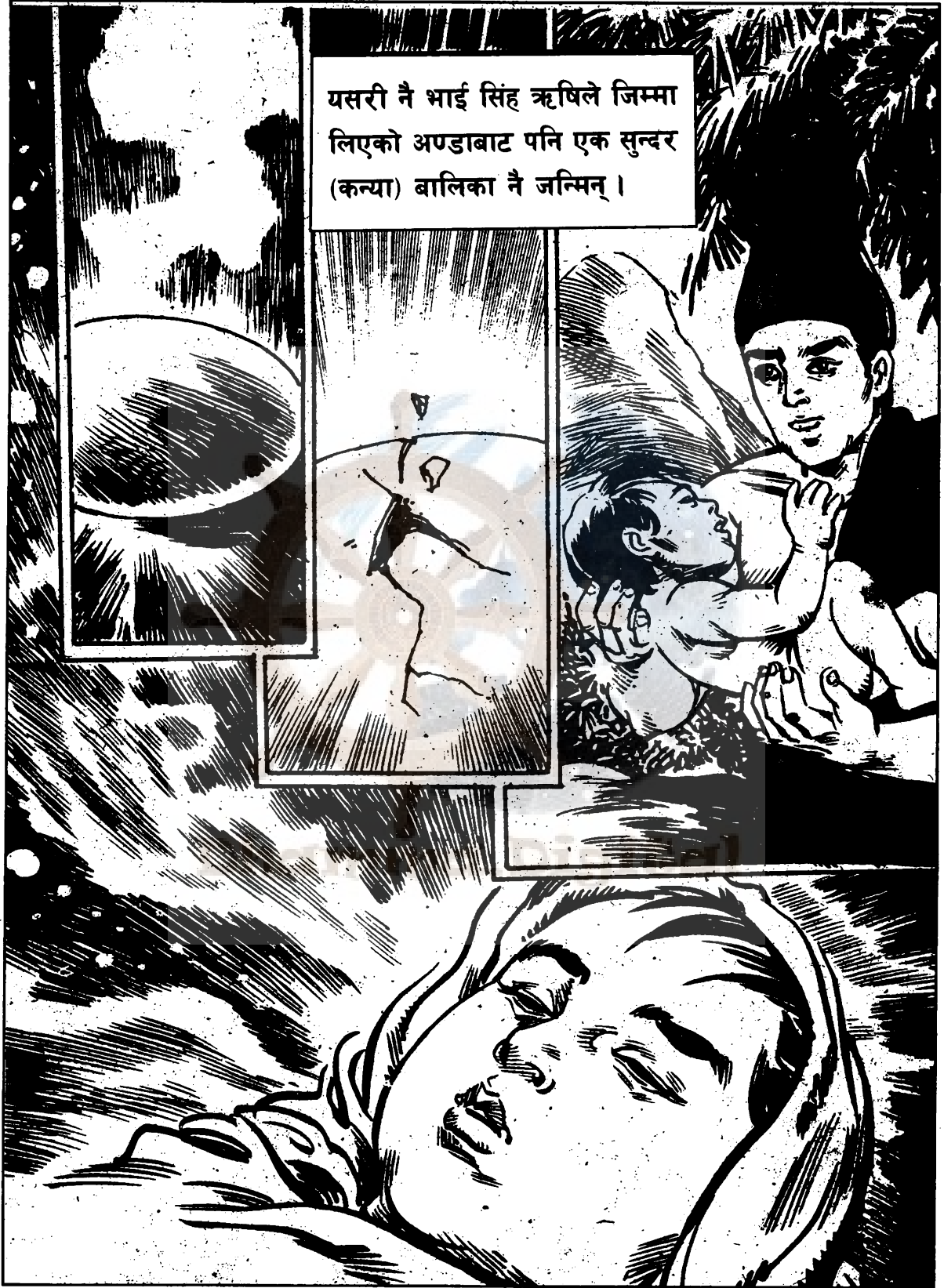

पहिला.....एकपटक
.....मैले पालेको बालक मर्न्यो.....
यसपाली त मैले नमर्ने गरी.....
राम्ररी हेरविचार पुन्याई पालन
पोषण गर्नेछु ।

तिस्स ऋषिले जिम्मा लिनुभएको
अण्डाबाट एक सुन्दर कन्या
(बालिका) जन्मिन् ।

यसरी नै भाई सिंह ऋषिले जिम्मा
लिएको अण्डाबाट पनि एक सुन्दर
(कन्या) बालिका नै जन्मिन् ।

समय बित्दै गएपछि एकदिन तिस्स
ऋषिका दाताहरु सोकेचि भोदोलो र
नाँच्याँहिहरु उहाँलाई दर्शन गर्न भनी
आए ।

ऋषिज्यु ! यी बालक र
बालिकाहरूलाई तपाईंले पालेर
राख्नु भएको ?

हो .....
यो बालकको नाम उँपाँतेँ.....
र बालिकाको नाम .....
स्वेनाँ च्यँ

स्वे नाँ च्यँ....

स्वे नाँ च्यँ....

स्वे नाँ च्यँ....

ऋषिज्यु !
एकपटक हामीलाई पनि यी
बालबालिकाहरूलाई पालन
पोषण गर्ने अनुमति
दिनुस् न ।

ए ..... तिमीहरूसँग
सन्तान नभएकोले यी बाल-
बालिकाहरूलाई पालनपोषण गर्न
मनलाग्छ भने.....

धन्यवाद ! (साधुवाद)
ऋषिज्यु ! .....हामीले
यी दुबैजनालाई आफ्नै सन्तान जस्तै
हेरविचार पुऱ्याई
पाल्ने छौं ।

ए.....हुन्छ
साधु .....
साधु .....
साधु .....

जेंच्याई पहाडमा जन्मेकी बालिकालाई हेरविचार गरी बसेका भाई सिंह ऋषिलाई पनि दर्शन गर्न आएका दायकहरू मध्ये पाऊँच्चे र छ्याँ मुखिया पनि थिए ।

नागसुजा

ऋषिज्यु ! .....
यी बालिकाको नाम
के हो ?

ऋषिज्यु ! .....
विहार जस्तो आश्रममा यी
बालिका बस्न उचित देखिंदैन ।
त्यसैले हामीहरूलाई यिनलाईपालन
पोषण गर्न लैजाने अनुमति
दिनुहोस् ।

तिमीहरूले
यसलाई आफ्नै सन्तान
जस्तै गरी पाल्न सक्छौ भने
मात्र..... मैले दिएर
पठाउने छु ।

धन्यवाद
(साधुवाद).....
ऋषिज्यु !

महासम्बत् ११० सालमा सुभिन्दर
देशको तिस्स धम्मराजा परलोक
हुनुभयो ।

राज्य कस्लाई
चलाउन दिने भन्ने विषयमा आएको
समस्या सुल्झाउनको लागि राजाका
दुबै छोराहरूलाई निमन्त्रणा गरी
उहाँहरूबाट सल्लाह लिन पाए
राम्रो हुने थियो ।

ठीक छ ।

सेनापतिहरू ! तिस्स ऋषि रहँदै
आउनुभएको ऋषि पहाडमा
आइपुगे..... सिंह ऋषिलाई पनि
निमन्त्रणा पुगेकोले त्यहाँ आइपुगनु
भयो ।

तपाईंहरू दुईजनामा
एकजना देशमा राज्य शासन
चलाउनको लागि राजा भईदिन
प्रार्थना गर्दछौं ।

ओ..... लौकिक
सम्पत्ति (राज्य सम्पत्ति)को
सुखभोग गर्न मन नलागेको
कारणले ऋषि प्रव्रजित भएको ।
.....तैपनि मैले नागकन्याको
अण्डाबाट जन्मेको एक जना
बालकलाई पालि
राखेको छु ।

दाई ! .....
त्यही बालक (छोरो)लाई
राज्य दिन लायक
हुनेछ ।

तपाईंहरूको
राय ठीक छ ।

दुबै ऋषि दाजुभाईहरु देशमा पुगी बुबा तिस्स
धम्म राजाको दाहसंस्कार कार्य राम्ररी सम्पन्न
गरियो ।

महासम्बत् ११० साल कार्तिक
महिनामा अहिलेको भीलें जिल्ला
वैंक गाउँ नजिक नयाँ राज्य
बनाइयो ।

यो सुरिय कुमारलाई
हामी दुई दाजुभाईको नाम आउने
गरी तिस्सधम्मसिंहराजा भनी
नामाकरण गर्नु ।

च्चेछ्याँ मुखियाकी
छोरी नागसूजासँग यसको विवाह
गरी उनीलाई रानी
बनाऊ ।

ठीक छ..... यो देशबाट
जम्बु राज सुनहरु निर्यात गर्ने भएको
ले सुवर्ण भूमी देश भनी नामाकरण गर्न
अनुमित दिनुहोस् । अनि यस देशको
राजधानीलाई सुधम्मवती नगर भनी
नामाकरण गरिदिनेछु ।

पुरोहित गुरूले भविष्यवाणी गरे जस्तै भाई सिंह ऋषिले पालन पोषण गरी हुर्काएको चन्द्रकुमार बालक दश वर्ष पछि मरेर मज्झिम राष्ट्र मिथिला देशको अतुल सेठकी छोरी सुमना देवीको कोखमा गर्भवास भएर.....

महासम्बत् १०० सालमा
फेरि जन्मिए ।

बालक .....
हिंसी परेको माया
लाग्दो, रहर लाग्दो
रहेछ ।

छोरा.....जन्मेदेखि
गम्भीर शान्त रहेछ .....
प्रव्रजित भएका सत्पुरुषहरूको
संगतमा रहेको जस्तो
देखिन्छ ।

एकदिन अटुलसेठको घरमा
भगवान् बुद्ध प्रमुख भिक्षुसंघहरूलाई
भोजनदान दिएको थियो ।

भगवान् बुद्धको
धर्मदेशना सुन् पाएकोले
प्रव्रजित हुन मन लाग्यो । मलाई
अनुमति दिनुहोस् ।

छोरामा जन्म
जन्मान्तरको पारमी
भएकोले खुशी साथ
अनुमती दिए ।

पहिलो जन्ममा पारमी परि
पक्व भएकोले आठ वर्षको
उमेरमा श्रामणेर जीवनमा नै
अरहन्त भए

गवंपति भिक्षुको नामले
अग्रश्रावकको दायोँ बस्ने
श्रावकहरूको सूचि भित्र
परी प्रख्यात भए ।

गवंपति भिक्षु उहाँको अतित
कालको जन्मको ठूलो बुबा र
बुबा हुनुभएका तिस्स ऋषि
र सिंह ऋषि समक्ष आकाश
मार्गबाट उडेर ध्यान यात्रा गरेर
आउनु भएपछि.....

मज्झिम देशमा भगवान्
बुद्ध उत्पन्न हुनु भयो र निवारणलाई
साक्षात्कार गर्न सकिने धर्महरू देशना
गरिराख्नु भएकोछ ।

भगवान्
बुद्धलाई दर्शन गर्न
जान मनलाग्छ ।

भगवान् बुद्धको
धर्मदेशना पनि श्रवण
गर्न (सुन्न) मन
लाग्यो ।

तपाईंहरूसंग मेरो
ठूलो बुबा र बुबाको नाता सम्बन्ध
गाँसेको छु । .....यो गुणको प्रत्युपकार
गर्नको लागि मैले भगवान् बुद्धलाई
निमन्त्रणा गर्नेछु ।

साधु .....
साधु .....
साधु .....

गवंपति अरहन्त भिक्षु सुवर्ण
भूमिको तिस्सधम्म सिंहाराजा
समक्ष जानुभयो ।

तपाईं यहाँ कहाँबाट
र किन आउनु
भएको ?

पहिलाको जन्ममा
तपाईंहरू मेरो आफन्त पर्छ....
यो जन्ममा..... भगवान् बुद्धको
धर्म सुन्ने मौका पाएकोले
म बुद्ध शासनमा प्रव्रजित
भएँ ।

हामीहरूले पनि
भगवान् बुद्धको धर्मलाई.....
सुन्न पाउनको लागि तपाईंले
मद्दत गरिदिनुस् ।

गवंपति महास्थविरले यी सबै
कारणहरू खुलाई भगवान् बुद्ध
समक्ष प्रार्थना गर्नुभयो..... भगवान्
बुद्धले आफ्नो चक्षुबाट हेर्नुभयो ।

प्रत्यन्तर ठाउँमा रहेको रामञ्ज राष्ट्र सुवर्ण
भूमिमा धेरै लामो समयसम्म बुद्ध शासन प्रचार
भई रहने कारण थाहा पाउनु भई यस प्रार्थनालाई
स्वीकार गर्नुभयो ।

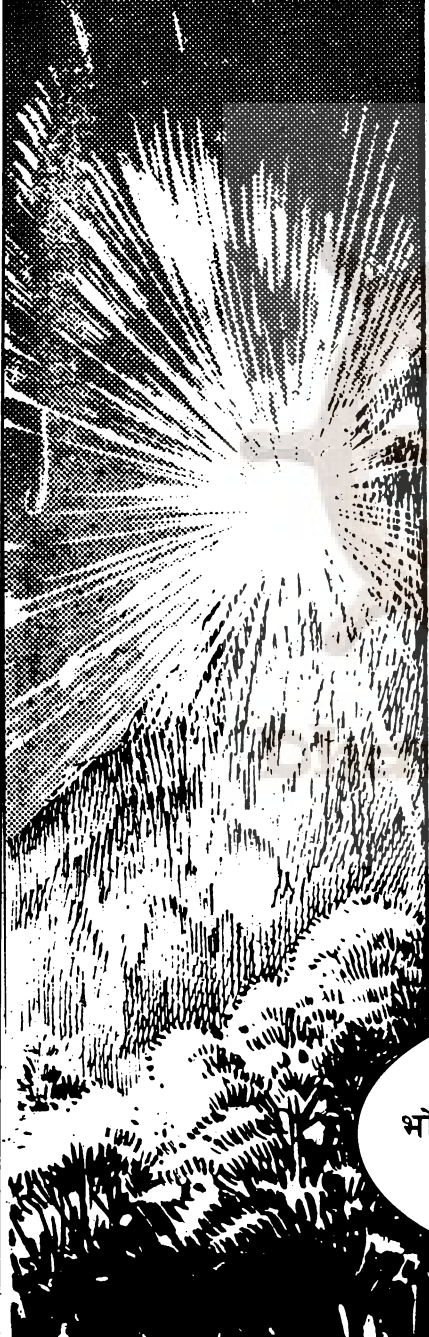

सुवर्ण भूमि देशमा
मेरो बुबा हुनु भएका दुईजना ऋषिहरू र
अन्य जनताहरूलाई धर्मरूपी शीतल जल अमृत
औषधी पिलाउन हुन प्रार्थना गर्दछु ।

भगवान बुद्ध सहित अन्य पाँचसय
जना भिक्षुहरू आउनुभई विहार
गर्नुहुने (रहनुहुने) खबर दुवैजना
ऋषिहरूले थाहा पाउनु भयो ।

राजदरवारमा गएर
राजालाई यस विषयमा पहिला
नै खबर दिइराख्न पाए
हुने थियो ।

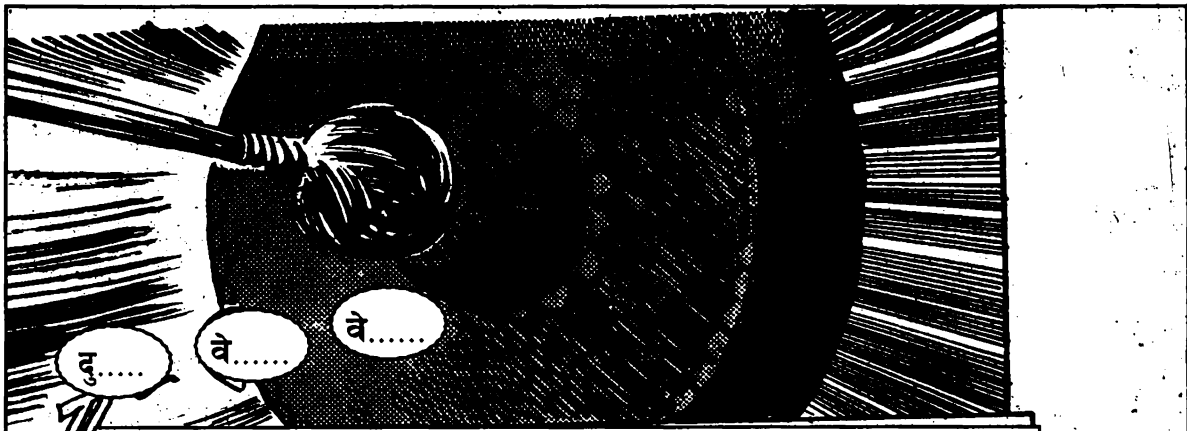
हो ! विहारसँगै.....
भोजन आदिको व्यवस्था पनि.....
मिलाइराख्नु उचित होला ।

राजाले पनि
सेनापतिहरूलाई
बोलाए ।

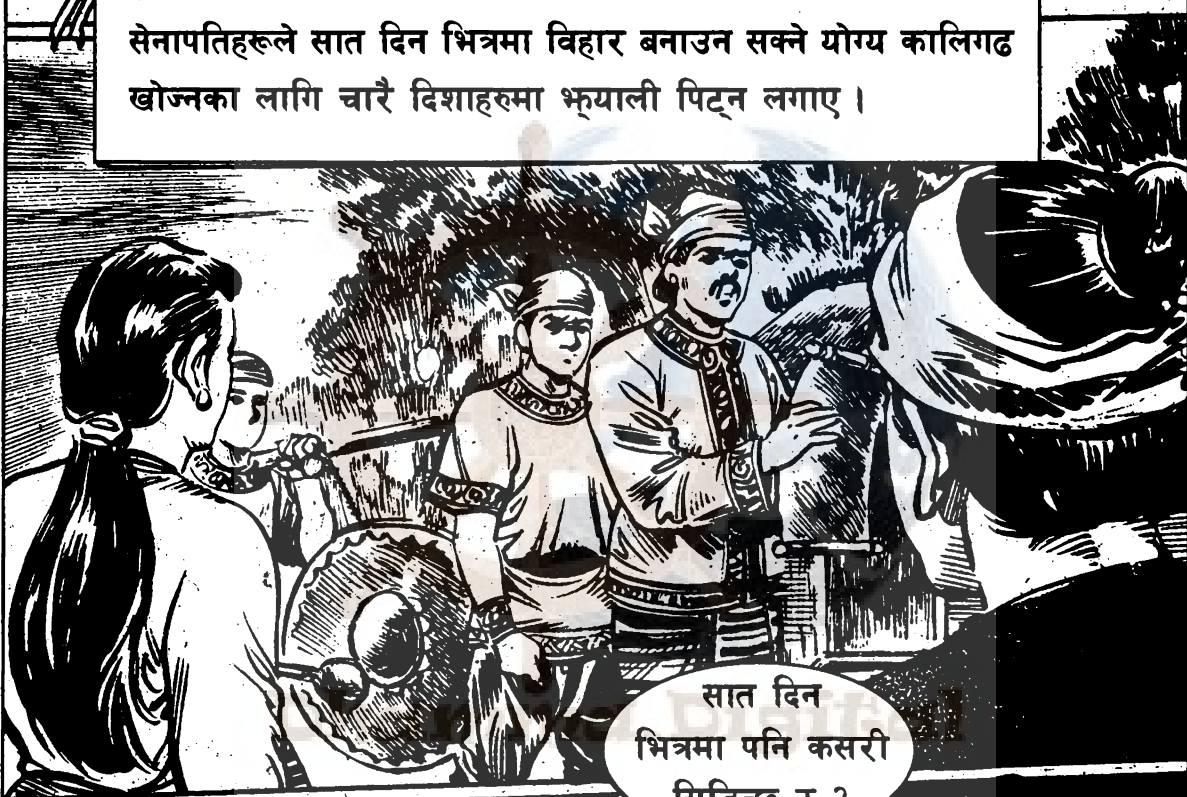
भगवान् बुद्ध प्रमुख अन्य ५००
जना अरहन्त भिक्षुहरू एक हप्ता पछि
यहाँ आईपुगनु हुनेछ । .....त्यसैले उहाँहरूलाई
सबै व्यवस्थित रूपले रहन (विहार गर्न) मिल्ने गरी
सातदिन भित्रमा विहार निर्माण कार्य
सम्पन्न गर्नुपर्नेछ ।

हवस् ! महाराज !
मैले यस कार्य सम्पन्न गर्न
सक्ने योग्य व्यक्तिलाई छिट्टै
खोज्नेछु ।

सेनापतिहरूले सात दिन भित्रमा विहार बनाउन सक्ने योग्य कालिगढ खोज्नका लागि चारै दिशाहरूमा भूयाली पिट्न लगाए ।

सात दिन
भित्रमा पनि कसरी
सिद्धिन्छ र ?

भगवान् बुद्ध,
प्रमुख भिक्षुहरू रहनका
लागि चाहिने विहार सजिलो
र मनपरि तरिकाले
बनाउन हुँदैन ।

मानिसहरूबाट यो काम गर्न सम्भव नभएको कारणले इन्द्रको मन मानेन । त्यसैले उ आफै कालिगढको भेष लिएर आए ।

मैले सात दिन भित्रमा पूरा हुने तरिकाले विहार बनाई दिनेछु ।

बुद्ध शासन प्रचार गर्ने कार्यमा लागेका त्यस कालिगढ गुरुलाई राजा र जनता सबैले धन्यवाद दिए ।

राजा र जनताहरू सबैको सहयोगले समयमै सिद्धिन्छ होला ।

जनता र कालिगढ गुरु देवराज इन्द्रले आराम नै नलिईकन (नरो कीकन) निरन्तर रुपमा काममा खटिएर काम गरेको कारणले कसैले कहिले पनि देख्न नपाइएको विशेष आश्चर्यपूर्ण रत्न र सुनले भक्तिभक्ताउ भएको सुन्दर विहार तयार भएछ ।

एकदम राम्रो र बलियो विहार तयार भयो ।

कालिगढ गुरुको प्रजायुक्त ज्ञानको सामर्थ्य त गजब र आश्चर्यपूर्ण नै रहेछ ।

मान्छेले गर्न नसकिने कार्य देवताले..... भने जस्तै .....यो गुरु मान्छे हो कि..... देवता पनि..... हुन सक्छ ।

राजाले कालिगढ
गुरुलाई
पारिश्रमिक दिन
खोज्दा ।

ज्याला लिन्न.....

महाराज ! भगवान् बुद्ध समक्ष
तपाईंले पुण्यानुमोदन गर्ने समयमा
मात्र मलाई पुण्य भाग दान
(पुण्यानुमोदन) गरि
दिनुहोस् ।

त्यसो भए.....
तिमी.....मानिस
होइन् होला..... देवता
होकी क्याहो ?

हो !.....म
देवराज इन्द्र हुं.....
भगवान् बुद्धलाई यात्रा
गर्नको लागि मैले
रथहरू

ऋद्धिद्वारा
बनाइ दिनेछु ।

देवराज इन्द्र !
तिमीलाई धेरै धेरै
धन्यवाद ।

देवराज इन्द्र आफ्नो
भेष बदलेर अन्तर्धान
हुनुभयो ।

भगवान् बुद्ध विहार गर्नको लागि चारदिशामा चारवटा ढोकाहरू भएको विहार । दुईजना अग्रश्रावकहरू विहार गर्नको लागि दुईवटा ढोका भएको विहार..... श्रावकहरूको लागि एउटा ढोका भएको विहार बनाई सुवर्ण भूमिमा आउन हुनको लागि देवराज इन्द्रले भगवान बुद्ध समक्ष प्रार्थना गर्नुभयो ।

यी रथहरूबाट....
सुवर्ण भूमिमा
सवारी हुनुहोस् ।

राजा, जनता,
भिक्षु र गृहस्थीहरूलाई
धर्मरूपी शीतल अमृत औषधी
पिलाई दिनु हुन प्रार्थना
गर्दछु ।

भगवान् बुद्ध सुवर्ण भूमिमा पुगनुभई देवराज इन्द्र र तिस्स धम्म सिंह राजाको सहयोगबाट निर्माण सम्पन्न गरी दान दिईएको सुनको विहारमा पाँचसय अरहन्त भिक्षुहरूसंग उत्तम स्थानमा विहार गर्नुभयो ।

यो विहार निर्माण गरी मार्गफल साक्षात्कार गर्ने उद्देश्यले अनुमोदन गरी दान दिदैछु ।

सबैले अनुमोदन गरुन

साधु.....
साधु.....
साधु.....

भगवान् बुद्धले त्यहाँ उपस्थित भएका परिषदलाई धर्मरूपी शीतल अमृत औषधी पिलाउनु भयो ।

त्यस समय प्रत्यन्तर
स्थान रामञ्ज राष्ट्र सुवर्ण भूमिमा
बुद्ध शासन प्रचार प्रसार भएको
कारणले त्यहाँका जनताहरूको जीवन
सुखमय र रमाइले भयो ।

त्यसैले राजा र
जनताहरू मिलीजुली गवंपति
महास्थविरको गुण गाउन
थाले ।

तपाईंहरू दुईजना
र इन्द्रको सहयोगले गर्दा
बुद्ध शासन लामो समय सम्म
चीरस्थाई हुने भयो ।

मानिस, देवता र ब्रह्माहरूको गुरु
हुनुभएका भगवान् बुद्ध सुवर्ण भूमिमा
सातदिन सम्म रहनु भई मज्झिम देशमा
फर्कनु भयो ।

भगवान् शास्ता !....
हामीहरूले जहिले पनि तपाईंको
गुण स्मरण गरी भक्ति गर्नको
लागि तपाईंको केही चिन्ह.....
लिइराख्न पाए हुने
थियो ।

भगवान् बुद्धले अधिष्ठान गर्नु भई आफ्नो
शरीरमा दायाँ हातले स्पर्श गरी ६ वटा
केश धातुहरू भिकेर दिनुभयो ।

यसरी तिनजना
ऋषिहरूलाई दुई दुईवटा
केशहरू दिनुभयो ।

कुशीनायु पहाडको ऋषि.....दुकमोखतोगलाई
पहाडको ऋषि,..... दुखलो पहाडको ऋषि.....
मेलौं पहाडको ऋषि...म्वलाई पहाडको ऋषि.....
च्याईखमी पहाडको ऋषि..... दुयौं पहाडको ऋषि.....
छाउँखे पहाडको अल्लकल्प ऋषिहरूले अलग अलग
केशधातुहरु प्राप्त गर्नु भयो ।

ऋषिहरूले मात्र होइन कोयक्ख,
देवयक्ख दाजु भाईहरूले पनि
केश धातु प्राप्त गर्नुभएको
रहेछ ।

ऋषिहरूले केशधातु प्राप्त गरेको देखेर राजाले आफूलाई पनि केशधातु दिनहुन प्रार्थना गर्नुभयो ।

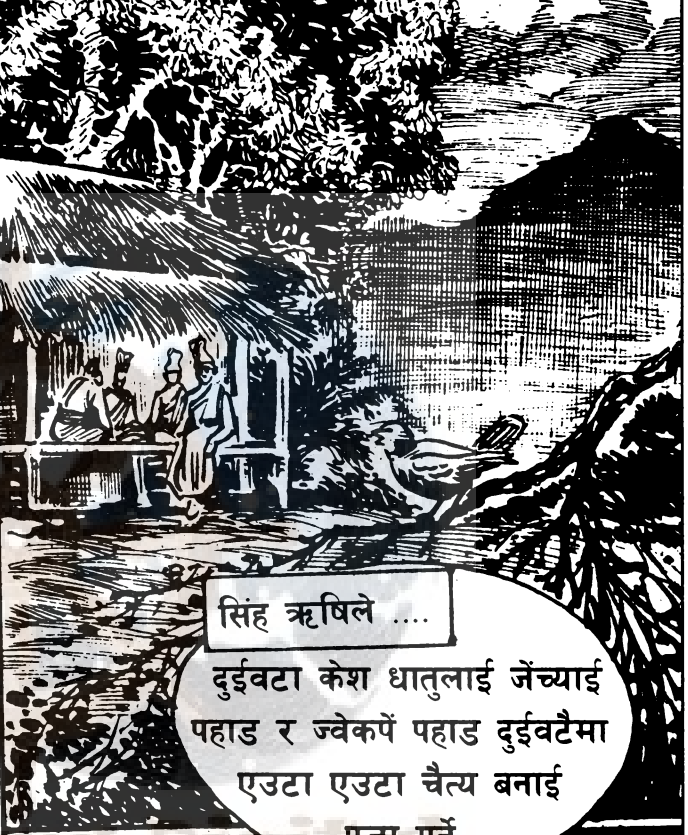

म परिनिर्वाण भएपछि मेरा ३३ वटा दन्त धातुलाई गवंपति महास्थविरले ल्याउनुभई तपाईं (राजा)लाई पूजा गर्नको लागि दिन हुनेछ ।

भगवान बुद्ध पाँचसय भिक्षुहरूका साथ मज्झिम देशमा..... आकाश मार्गबाट रथयात्रा गरी फर्कनु भयो ।

यसरी केशधातु प्राप्त भएपछि ज्वेकपें पहाडमा बस्नु भएका
..... भाई सिंह ऋषिले दाजु तिस्स ऋषि, आफन्त केलाश
ऋषि.....भान्जा सिंह राजाहरूसँग यसरी सल्लाह गर्नुभयो ।

सिंह ऋषिले ....

दुईवटा केश धातुलाई जेंच्याई
पहाड र ज्वेकपें पहाड दुईवटैमा
एउटा एउटा चैत्य बनाई
पूजा गर्ने

केलाश ऋषिले .....

प्राप्त गरेको दुइवटा
केश धातुहरु मध्ये..... एउटा
केशधातुलाई केलाश चैत्य
बनाई स्थापना गर्नेछु.....
बाँकी एउटा मेरो जट्टा
भित्र राखी पूजा
गर्नेछु ।

तपाईंको केश धातु
दुई वटा नि ?

तिस्स ऋषिले.....

दुईवटा केशधातु प्रति धेरै
श्रद्धा भएकोले आफ्नो शिरबाट
तल राख्दिन ।

दाई ! .....
श्रद्धा त निक्कै
बढेछ नि !

जेच्याइ..... ज्वेकपें र
केलाश पहाडहरूमा चैत्य
बनाएको बेला इन्द्र
आफै आएर सहयोग
गर्नुभएछ ।

शिकारी पहाडमा
.....तिस्स ऋषि

केलाश पहाडमा
केलाश ऋषि

ज्वेकपें पहाडमा सिंह ऋषिहरू बेलुकीपख आगो बाली संकेत दिएर बस्दै आउनु भएको बेला

एक राती

केलाश पहाडमा
आगो बाली संकेत दिएन,
किन होला ?

केलाश पहाडमा पुग्दा

केलाश ऋषि परलोक
भइसकेका रहेछन् ।

तिस्स ..... ऋषिले जट्टा भित्रबाट
एउटा केशधातु लिएर आयो ।

केलाश ऋषिको पार्थिव शरीर
नकुहिदै अन्तिम संस्कार
गरियो ।

यी तीनवटा
केश धातुलाई मेरो जट्टा भित्र
राखी दिनहुँ पूजा गर्नेछु ।

महासम्बत् ११८
सालमा

म ..... चल
नसक्ने बूढो भइसकेँ ।
तेल सिद्धि सकेको टुकी
जस्तै ।

मेरो जट्टा भित्रको
उत्तम केश धातुलाई चैत्य
बनाई पूजा गरीराखे राम्रो
हुन्थ्यो ।

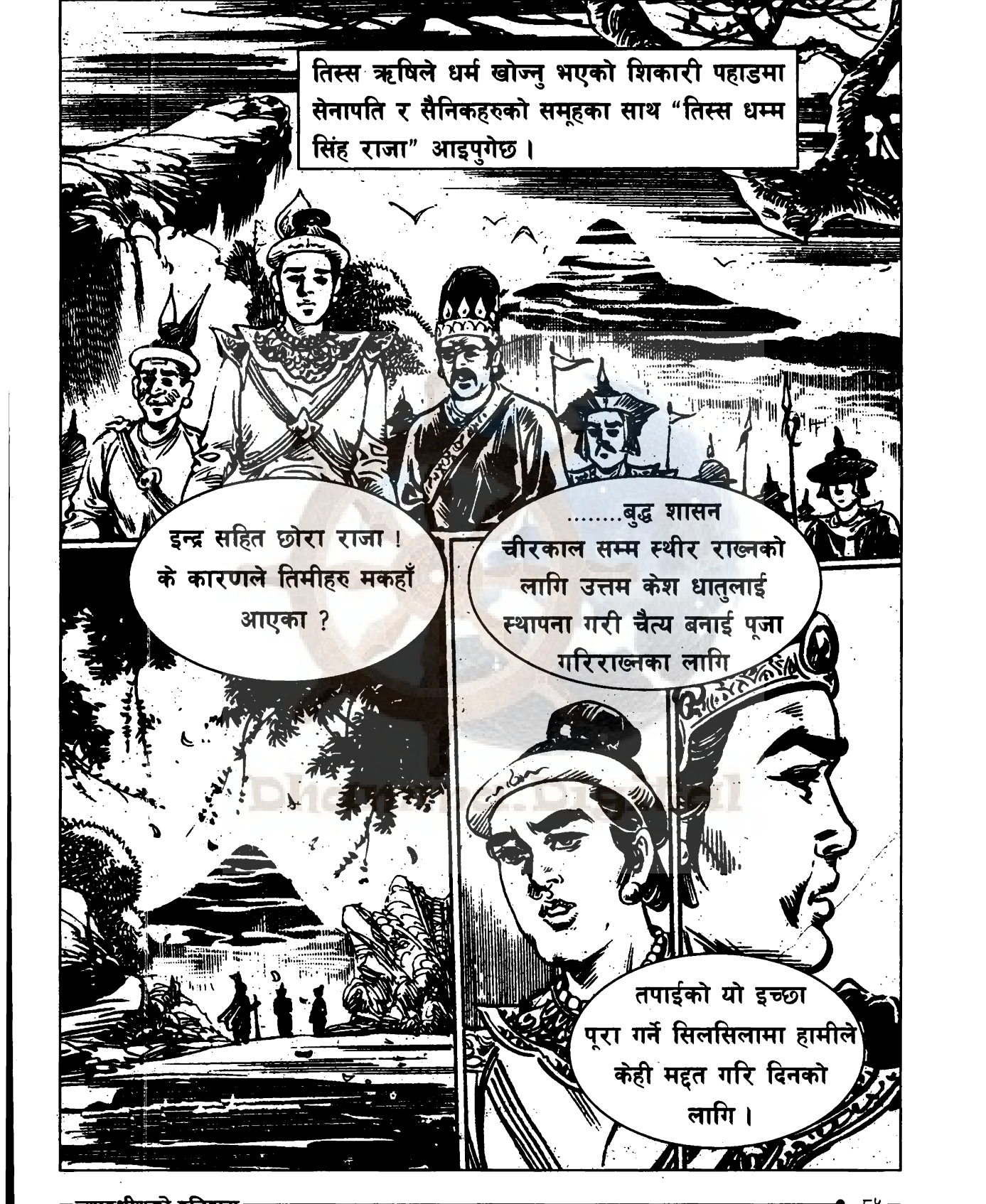
यसरी ऋषिले केश धातुलाई
चैत्य बनाउने समय आएको विषयमा
विचार गरिरहेको कुरा तावतिस
देवलोकमा रहेको इन्द्रले थाहा पाए ।

मेरो ऋद्धिबलले,
राजा र जनताहरूको सहयोगले
ऋषिको यस इच्छालाई पूरा गर्न
सकिनेछ ।

त्यसपछि..... इन्द्रले सुवर्ण भूमी
देशका तिस्सधम्म सिंह राजालाई
आफ्नो शरीर प्रकट गरेर देखाउन गए ।

तिस्स ऋषिले ३ वटा
केश धातु राखी (स्थापना गरी)
चैत्य बनाई पूजा गर्ने इच्छा
गरेको छ ।

इन्द्र ! .....
यो त अत्यन्त खुसीको
समाचार हो ।

तिस्स ऋषिले धर्म खोज्नु भएको शिकारी पहाडमा
सेनापति र सैनिकहरूको समूहका साथ "तिस्स धम्म
सिंह राजा" आइपुगेछ ।

इन्द्र सहित छोरा राजा !
के कारणले तिमीहरू मकहाँ
आएका ?

.....बुद्ध शासन
चीरकाल सम्म स्थीर राजको
लागि उत्तम केश धातुलाई
स्थापना गरी चैत्य बनाई पूजा
गरिराजका लागि

तपाईंको यो इच्छा
पूरा गर्ने सिलसिलामा हामीले
केही मद्दत गरि दिनको
लागि ।

राजा र इन्द्रले प्रार्थना
गरेको सुनेपछि ।

मेरो.....इच्छा त.....
मेरै शरीरमा केशधातु राखी
पूजा गरिराख्नु थियो । तैपनि
मेरो यो स्कन्ध शरीर बुढो
हुँदै जीर्ण भईसक्यो ।

हो.....तपाईंले
श्रद्धा राख्नु भएको जस्तै मानिस
देव, ब्रह्मा सत्व प्राणीहरूको पनि
यसरी नै श्रद्धा राखी पूजा गर्ने
नै इच्छा छ ।

ऋषि आफूले जसरी
श्रद्धा पूर्वक गर्न
मनलाग्यो त्यसरी
नै मानिस, देव,
ब्रह्माहरूले पनि श्रद्धा
पूर्वक दर्शन र पूजा
गरेको हेर्न चाहन्थ्यो ।

त्यसोभए केशधातुलाई
स्थापना गर्नको लागि चैत्य बनाउन
स्वीकृति दिन्छु..... केशधातु स्थापना
गर्ने हो भने तिमीहरूले मेरो शिर
(टाउको) आकारको ठूलो ढुङ्गा
खोजेर ल्याउनु ।

हुन्छ

टुप्पोमा चुच्चो भएको
ठूलो ढुङ्गा खोजेर ल्याउ ।
यो पहाडको टुप्पोमा.....
स्थापना गरेर देखाउ ।

इन्द्रले पनि ऋषिको
शीर आकारको
दुङ्गलाई मणिमेखला
जल देवपुत्रीको सहयोग
लिई समुन्द्रबाट
खोजेर ल्यायो ।

त्यसपछि..... च्याइथीयु पहाडमा
चुच्चो परेको एउटा टुप्पोलाई तरवारले
काट्यो ।

त्यस पहाडको छेउमा कुखुरा ओथारो बस्न
मिल्ने जति ठाउँ खाली राखी चैत्य स्थापना
गरी देखायो ।

विषेश
आश्चर्यपूर्ण
देखियो ।

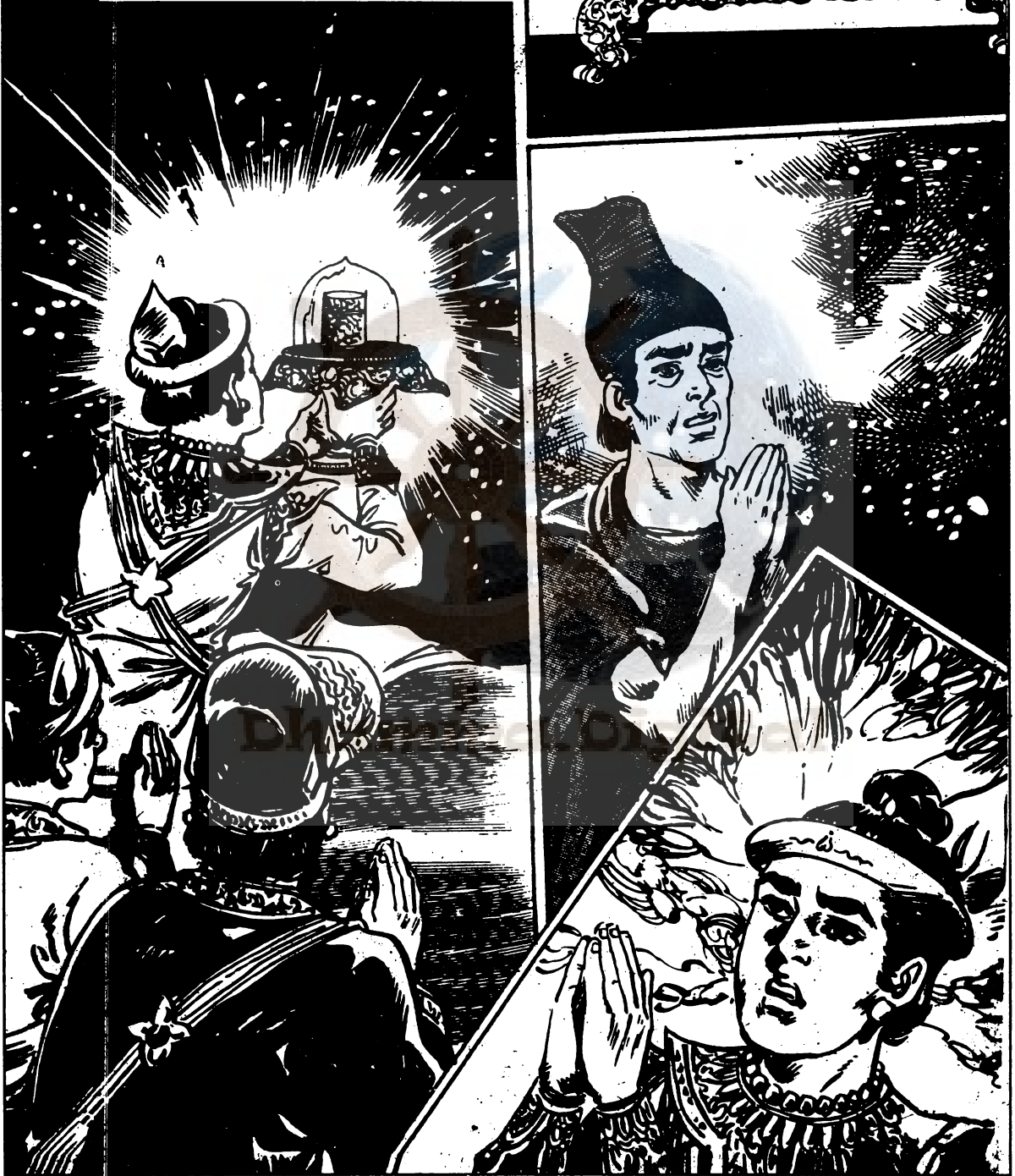

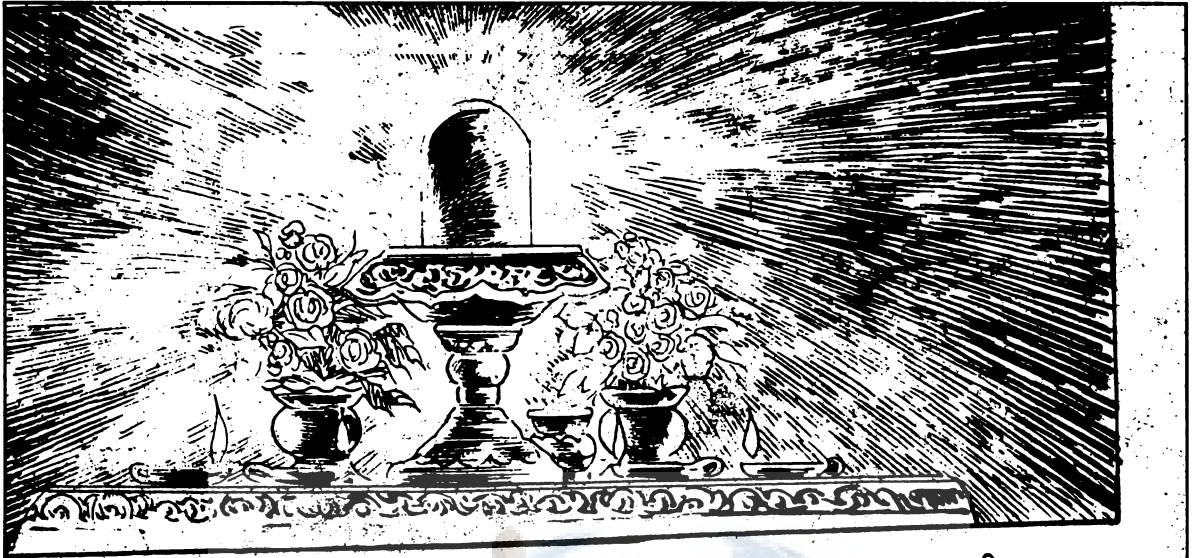
ऋषिलाई चित्त बुझेको थाहापाई
इन्द्रले केशधातु स्थापना गर्नको लागि
राखिएको गोलो ढुङ्गाको माथि तीन हात
(एक माईल) गहिरो हुने गरी तरवारले
प्वाल पार्नुभयो ।

छोरा.....यो
उत्तम केशधातु ....एक कल्प
रहुन्जेल सम्म पूजा दर्शन गर्न
हुनेगरी व्यवस्था मिलाई
देऊ ।

(छोरा) देशको राजाले पनि सात
थरी रत्न जडित पन्नाको वट्टा
भिन्न केश धातु राखी प्रार्थना
गरिराख्यो ।

सेनापति, सैनिक र जनताहरूले पनि अनेक थरीका विशेष धुप, बत्ती र फूलहरूले सजाई पूजा गरे ।

यसरी पूजा गरीरहेका बेला,

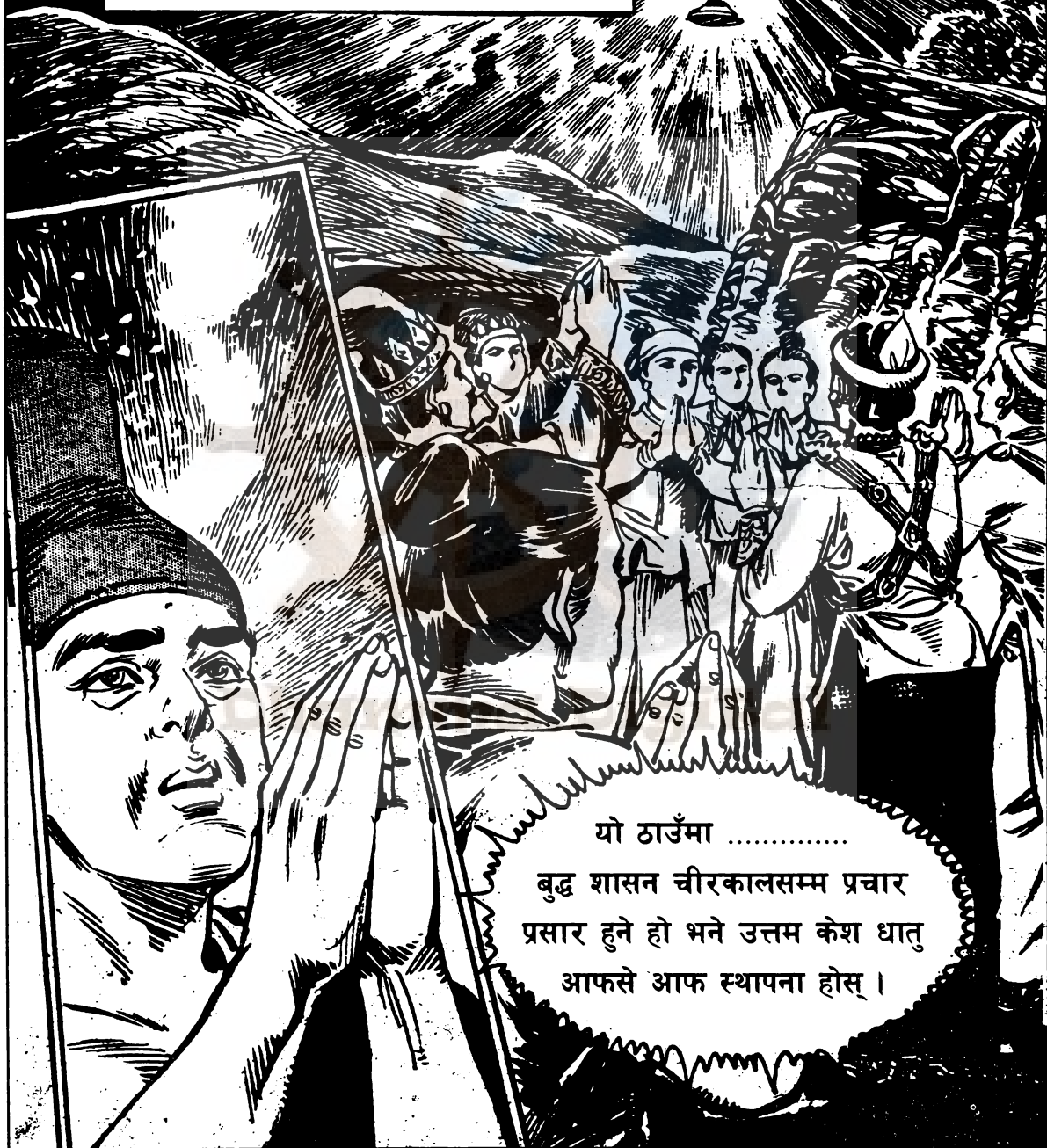

हा ..... केशधातु
राखिएको रत्न जडित पन्नाको
बट्टा आकाशमा उडेर गई
फूलको माला बन्यो ।

६ प्रकारका
रश्मी फिंजिएर बिजुली
पनि चम्क्यो

ओ हो !.....
बाजागाजा पनि
बज्यो ।

तिस्स ऋषिसँग इन्द्र राजा र परिषदहरूले
कहिल्यै पनि नदेखेको विशेष आश्चर्यलाग्दो
केश धातुको ऋद्धि आफ्नो आँखाले दर्शन
गरी श्रद्धा र भाव भक्ति पोख्न पायो ।

यो ठाउँमा .....
बुद्ध शासन चीरकालसम्म प्रचार
प्रसार हुने हो भने उत्तम केश धातु
आफसे आफ स्थापना होस् ।

ऋषिको अधिष्ठान बलको प्रभावले
उत्तम केशधातु भएको रत्नजडित
पन्नाको वट्टा इन्द्रले प्वाल पारे
को ढुङ्गा भित्र आफसे आफ पसी
स्थापना भयो ।

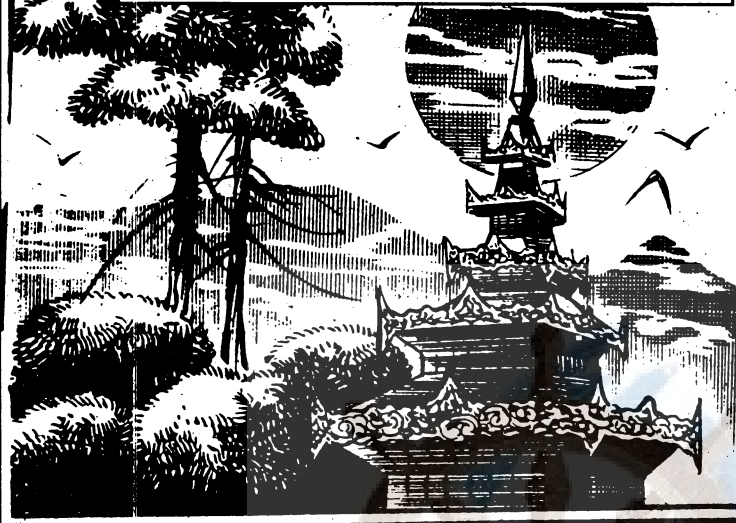
तिस्स ऋषिको मनमा खुशी र
प्रीतियुक्त श्रद्धाले ओतप्रोत भई चैत्य
दर्शन गरिराखेकै बेला अतीत कर्म
सिद्धिएर त्यहिं देहावासन हुन पुग्यो ।

बुबा ऋषिको पार्थिव
शरीरलाई शिकारी पहाडमा
लगी राम्ररी अन्तिम संस्कार
गर्नुपर्छ ।

ऋषिको पार्थिक शरीर सात तल्ला माथिल्लो
प्रासादमा राखी वासनायुक्त श्रीखण्डहरूले
पूजा गरी अग्नि संस्कार गरियो ।

अस्थिलाई यो शिकारी
पहाडमा स्थापना गरी
चैत्य बनाऊ ।

इन्द्र र राजा मिली उत्तम
 केश धातु स्थापित ऋषिको
 शीर आकारको उक्त ठूलो
 ढुङ्गा माथि सुनको ईटा.....
 चाँदीको ईटा..... तामाको
 ईटा..... पित्तलको ईटा.....
 कालो शिशाको ईटा.....
 बालुवाको ईटा..... ढुङ्गाको
 ईटा आदि सात प्रकारका
 रत्नको ईटाले तीन हात एक
 बित्ता उचाई रहेको सुनको
 चैत्यलाई महासम्बत् ११८
 साल हेमन्त ऋतुमा स्थापना
 गरी पूजा गरे (पछि)

इन्द्र र राजाहरूले
पुण्यानुमोदन
गर्नुभयो ।

यसरी गरेको उत्तम
पूण्यलाई बराबर गरी
अनुमोदन गरून् ।

साधु .....

साधु .....

साधु .....

ऋषिको शिर आकारको ठूलो दुङ्गा माथि
चैत्य स्थापना गरेको कारण

च्याइ इसीयु

च्याइ इसीयु

ऋषिको शिरले उचालिराखेको
(बोकिराखेको) बुद्ध

धेरै समय बितेपछि नाम
अपभ्रंस हुँदै गई

च्याइथीयु चैत्य

च्याइथीयु चैत्य

केश धातु च्याइथीयु
चैत्य

च्याइथीयु चैत्य र शिकारी पहाडको चैत्य
दुईवटा स्थापना गरिसकेपछि इन्द्रले पछि धेरै
समय सम्म बुद्ध शासन स्थिर गर्नको लागि
चतुर्महाराजहरु सँगै धेरै ऋद्धि भएको एकजना
देवपुत्रलाई बोलाए ।

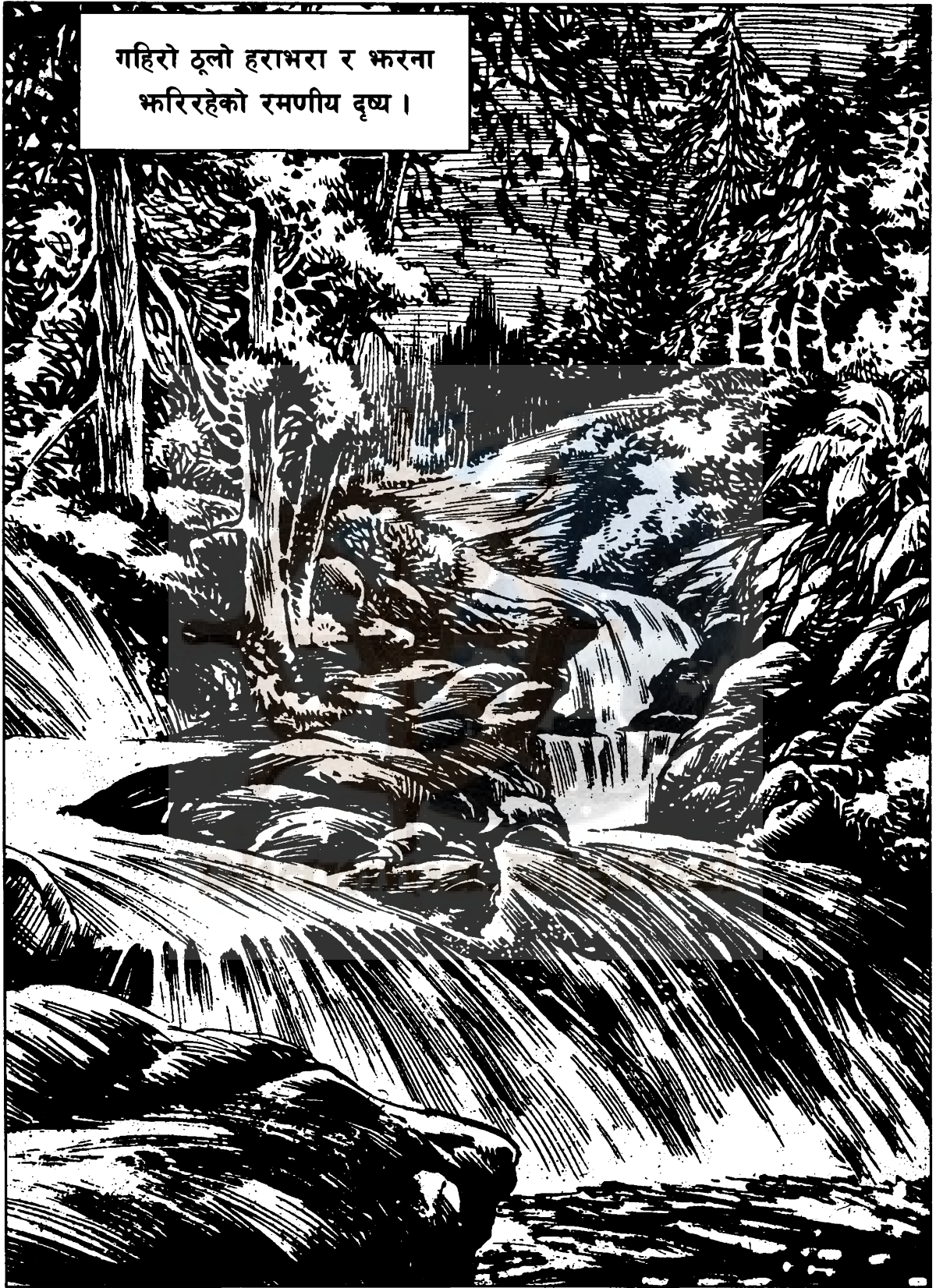

महा इसिन्धैव देवता ! केशधातु
च्याइथीयु चैत्यलाई दर्शन गर्न आउने
यात्रीलाई भय अन्तराय हटाउनको लागि
तिमीले विशेष हेर विचार
गर्नु पर्ला ।

हवस !..... म चैत्यको
आँगन नजिक उत्तर पट्टीको देवता
पहाडमा बसी हेर विचार
गरिरहनेछु ।

गहिरो ठूलो हराभरा र भरना
भरिरहेको रमणीय दृष्य ।

सीधा खोला र पहाडको टुप्पो धेरै भएको

चराचुरूङ्गीहरू भाले पोथी
जोडी, जोडी बसी मधुरो
आवाज गुञ्जाई
रहेको ।

सद्धर्म प्रेमीहरू धर्म खोज्दै
हिंडिरहेको ।

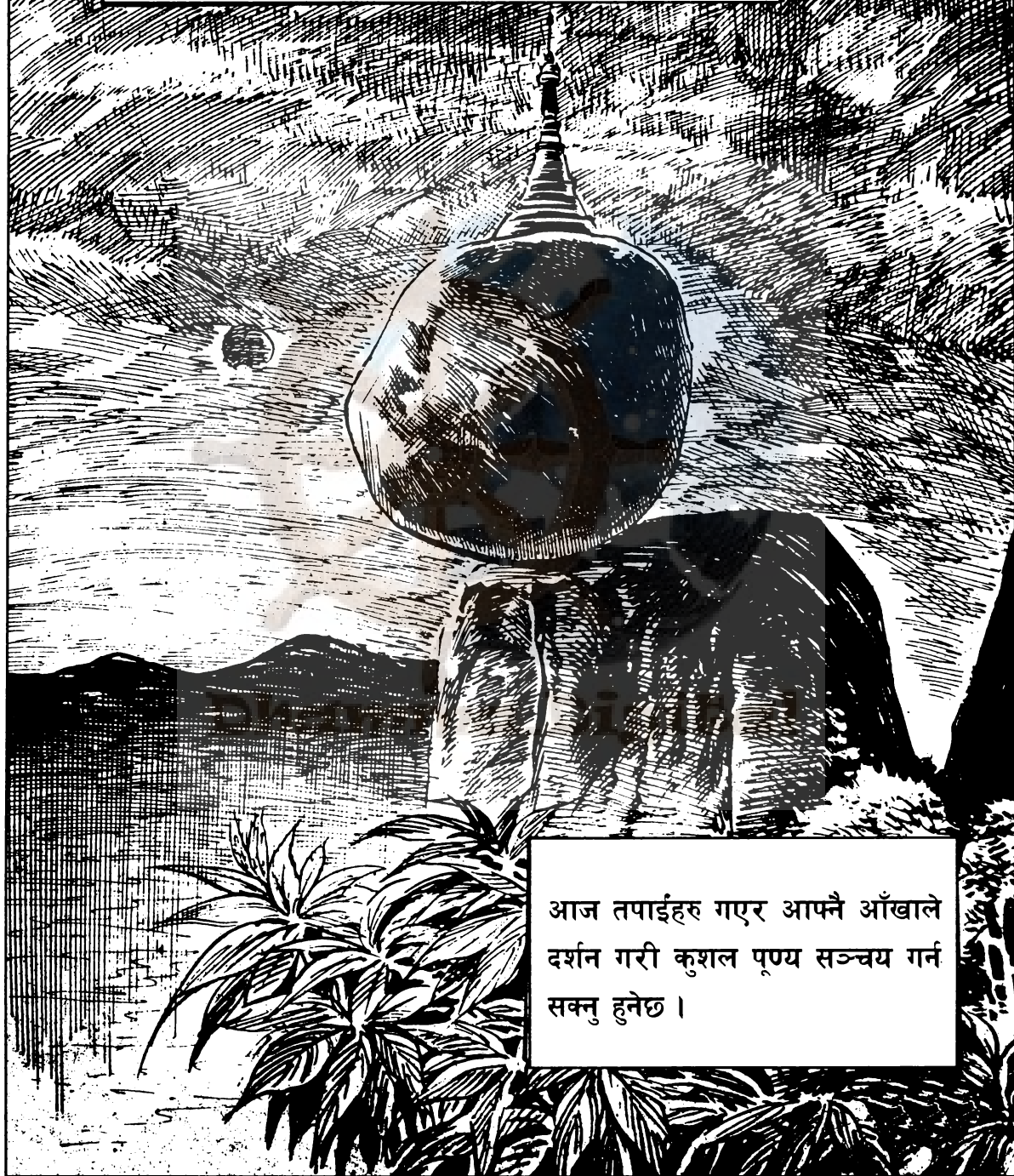
विज्जाधुरहरू औषधी
खोज्दै हिंडिरहेको ।

कुनै समय नागहरू डुले समुन्द्र

शिकारी, देवयक्ष, रहेको विशेष
गजवको यो संसार ।

२५०० वर्ष अगाडि देखिको इतिहास बोकेको पहाडको
टुप्पोबाट खस्नै लागेको जस्तो आसनमा रहेको बुद्धको
केशधातु स्थापित आश्चर्यलाग्दो च्याइथियु उत्तम चैत्य ।

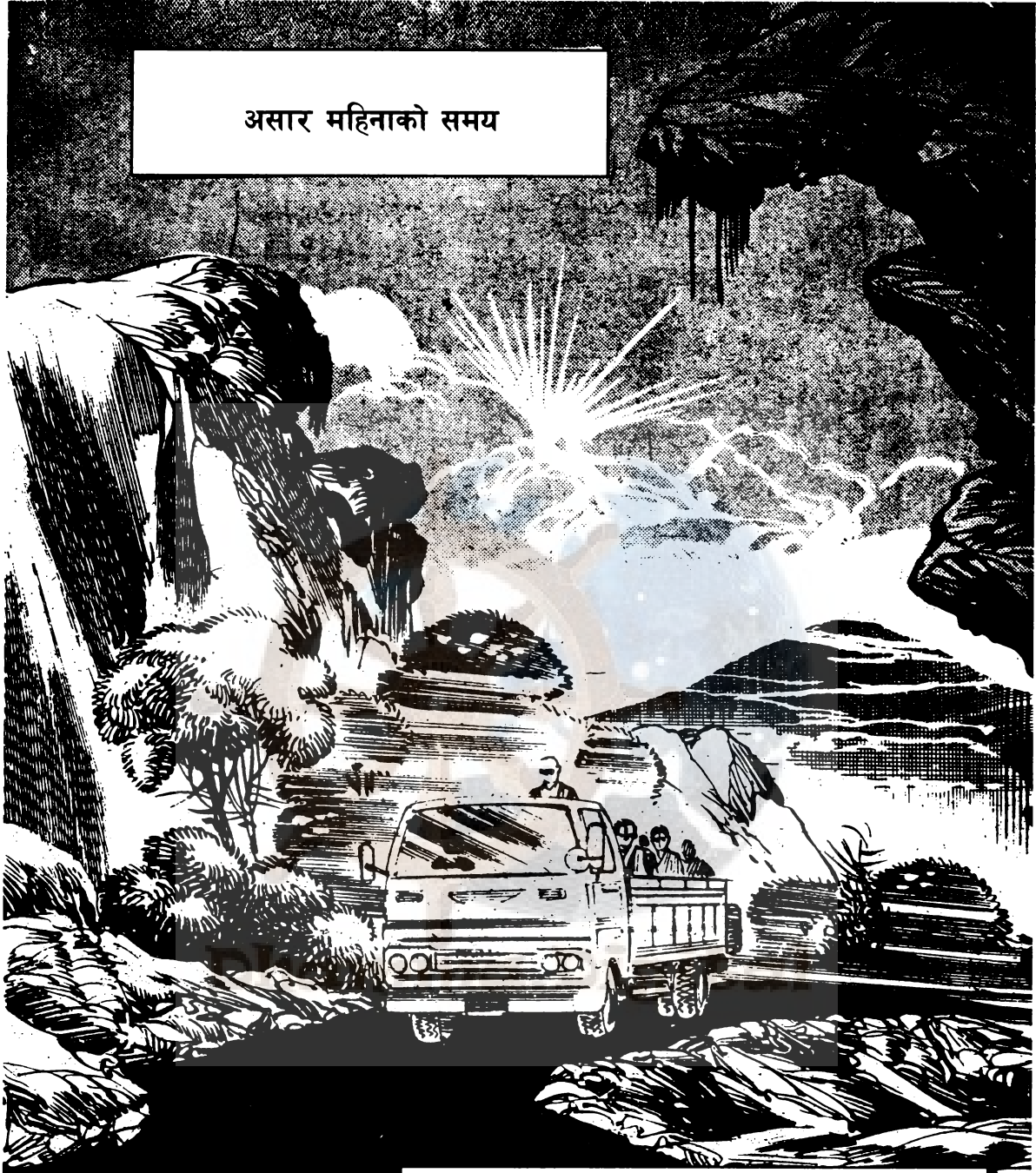

आज तपाईंहरू गएर आफ्नै आँखाले
दर्शन गरी कुशल पूण्य सञ्चय गर्न
सक्नु हुनेछ ।

मन सफा
नहुनेले
चढाइएको
सुन
भए ।

असार महिनाको समय

पूरा योगी लुगा लगाएका मानिसहरूको एक
समूह गाडी रिर्जभ गरी च्याङ्थीयु
पहाड चढे ।

परिवारको समूह नभई एक
समुदाय..... वा एक संस्थाबाट
आएको हुनुपर्छ ।

बाल बालिका र महिलाहरु पनि
नभएको पुरुषहरुमात्रको एक समूह ।

बुद्धको आँगनमा पुगेपछि चैत्यमा
सुन टाँस्ने कार्यक्रम बनाए ।

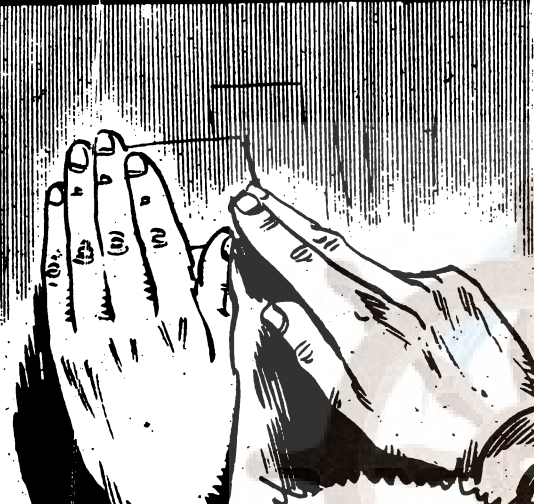
हामीले चैत्यमा
सुन टाँस्नको लागि
सुनहरु लिएर
आएका छौं ।

हो..... यहाँबाट
सुन नलिई ..... तपाईंहरूले
तयार गरेर ल्याउनु भएको
सुन टाँस्न मिल्छ ।

गुठी समूहले जिम्मा दिइराखेका
कर्मचारीहरूले सुन टाँस्नको लागि
व्यवस्था मिलाइ दिए ।

ल्याइएका सुनहरूपनि धेरै भएकोले सुनको
चीवर टाँस्न धेरै समय लाग्यो..... पानी
पनि नपरेको र घाम पनि धेरै चर्को थियो ।

एउटै ठाउँमा
सँगै सुनहरू
टाँस ।

मुख्य मान्छेले भने जस्तै ठूलो
ढुङ्गा सुनौलो भएर एक फुट
वरिपरि बाँकि भएछ ।

दुई घण्टा
पछि

सुनको चीवर टाँस्ने काम सिद्धिएपछि
मानिसहरूको समूह छिटो छिटो
पहाडबाट तल भरे ।

त्यहि समय ..... च्याइथीयु
पहाडको वरिपरि एकैचोटी
बादल जम्मा हुनथाल्यो ।

पानी पर्नु अगाडी गाढा रातो बादलको ढिक्का
दक्षिण दिशाबाट पखेटा फिंजाएर भरेको
बाज जस्तै गरेर आई च्याइथीयु ढुङ्गालाई
उसेर भागेको आवाज मेघ गर्जेको आवाज
जस्तै भयानक थियो ।

च्याइथीयु ढुङ्गालाई उसेर भागेको
आवाज मेघ गर्जेको आवाज
जस्तै कडा छ

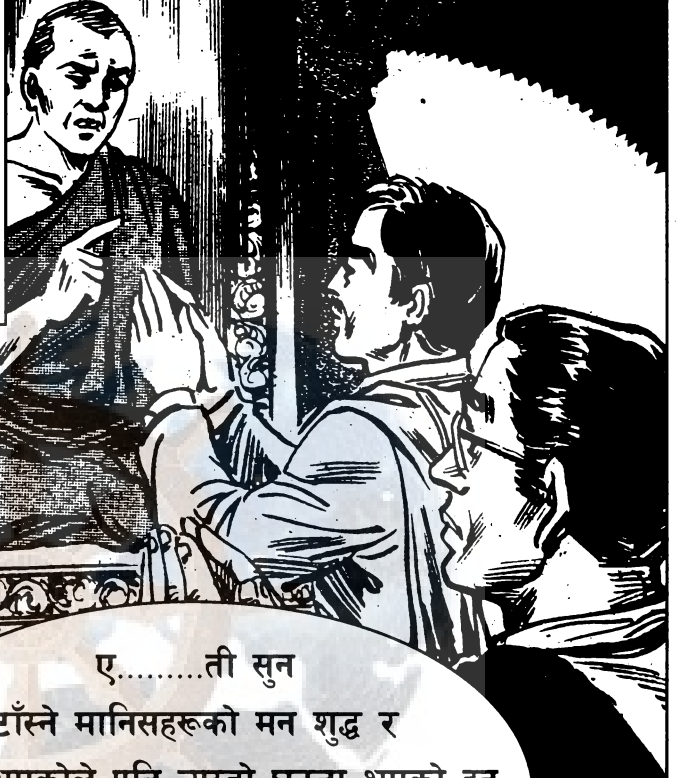
हुरी बतास चलेर एक दुई
थोपा पानी पनि पच्यो ।

हा ..... अघि
टाँसेको ..... सुनहरू
खै ? छैन ।

हुरी बतासले
उडाएर लग्यो
होला ।

ठूलो ढुङ्गा सुन विनाको भई खाली देखियो ।

च्याइथीयु पहाडमाथि जीवनभर
स्थायी रूपमा रही यस स्थानको
उन्नति र विकास कार्यमा खटिरहेका
उ ताम्यें र अरु कर्मचारीहरूले.....यो
आश्चर्यपूर्ण घटनालाई लिई त्यसको
कारण जान्नको लागि च्याइथीयु
सयादो उ पणवलाई प्रार्थना गर्न
गए ।

ए.....ती सुन
टाँस्ने मानिसहरूको मन शुद्ध र
सफा नभएकोले पनि त्यस्तो घटना भएको हुन
सकछ । अथवा उनीहरूले लगाएको सुन नै शुद्ध
नभएको कारणले पनि यस्तो घटना भएको
हुन सकछ ।

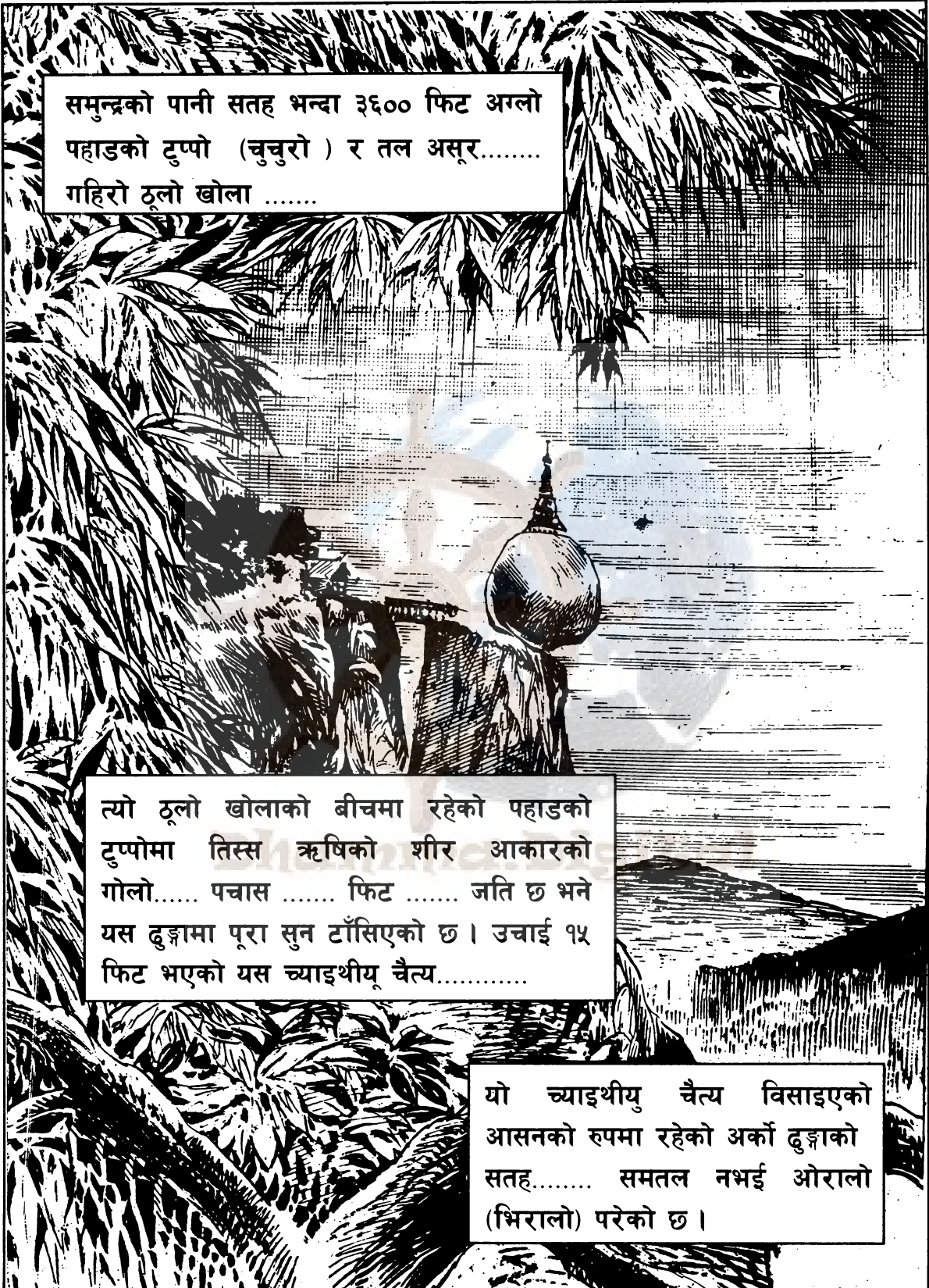
ओ ..... भगवान् बुद्धको
केशधातु र च्याइथीयु उत्तम
गोलो चैत्यले..... असुद्ध
सुन.....ग्रहण गर्नु हुन्न रे....
विशेष आश्चर्यपूर्ण कुरा हो
यो । शुद्ध सफा मन र
शरीरले वर्षै पिच्छे कुशल
पूण्य सञ्चय गर्न सकोस् ।

वर्मा देशमा भगवान् बुद्धको केश धातुलाई स्थापना गरी
पूजा गरी राखेको चैत्यस्तूपहरूमा विशेष चमत्कार र
आश्चर्यपूर्ण घटना भएको ज्यादै राम्रो ।

उत्तम ठूलो च्याइथीयु चैत्य

समुन्द्रको पानी सतह भन्दा ३६०० फिट अग्लो
पहाडको टुप्पो (चुचुरो) र तल असूर.....
गहिरो ठूलो खोला .....

त्यो ठूलो खोलाको बीचमा रहेको पहाडको
टुप्पोमा तिस्स ऋषिको शीर आकारको
गोलो..... पचास ..... फिट ..... जति छ भने
यस ढुङ्गामा पूरा सुन टाँसिएको छ । उचाई १५
फिट भएको यस च्याङ्थीयू चैत्य.....

यो च्याङ्थीयू चैत्य विसाइएको
आसनको रूपमा रहेको अर्को ढुङ्गाको
सतह..... समतल नभई ओरालो
(भिरालो) परेको छ ।

च्याइथीयू चैत्य विसाइएको आसन
दुङ्गा ओरालो र एकापट्टी..... भिरालो
भएपनि नखसीकन स्थीर रहन सक्नु
भनेको नै एउटा विशेष आश्चर्यपूर्ण,
चमत्कारीपूर्ण यो दृष्य जस्तो अरु के
हुन सक्ला र ?

भगवान बुद्धको
उत्तम केशधातु.....
ऋद्धिको.....
कारणले.....

इन्द्रले स्थापना
गरेको चैत्य भएर
पनि हो .....

ऋषिको शील,
समाधि युक्त गुणले पनि
हो । तिस्स धम्म सिंह
राजा र.....

जनताहरूको कुशल
बाहेक हाम्रो वर्मा (म्यानमार)
जनताहरूको बुद्ध धर्म प्रति शुद्ध
श्रद्धा, विश्वास र शक्तिहरूको
कारणले पनि हो.....

विज्ञानमा सन्तुलन
विषयको ज्ञान उल्लेख
गरिएको छ ।

बराबरी तौल भएको
दुई वस्तु भालाको दुई तर्फ
राखियो भने ती वस्तु नखसीकन
टक्क अडिरहेको हुन्छ ।

त्यसो भएपनि .....
अलिकति ढल्कने बित्तिकै
खस्छ .....

च्याइथीयु केशधातु चैत्यको
गोलाई ५० फिट छ ..... यो चैत्य
प्रतिस्थापन गरिएको ढुङ्गाको
टुप्पोको घेरा ।

१५ फिट भन्दा बढी
छैन ..... त्यसैले बीचमा नभई
टुप्पो छेऊमा राखी .....

असूरा गहिरो
खोला पट्टि ३५ फिट जति
बाहिर निस्किएकोले
असन्तुलनको हिसाबले
खस्नु पर्ने हो

ओ..... त्यसैले.....
विशेष आश्चर्यपूर्ण यस दृष्यले
गरेर यस चैत्यले संसारमा
ख्याती प्राप्त गर्न सकेको
हो ।

कसैले ठूलो गोलो ढुङ्गा र आधार भएको ओरालो ढुङ्गाको बीचमा निगालोको टुक्रालाई सीधा पारेर हेर्छ ।

कुमले बोकेर धकेल्छ ।

हा ..... निगालोको पातलो टुक्रा बाँगिएछ ।

ठूलो ढुङ्गा ..... हल्लियो .....

यस्तो काम मानिसहरूले गरेको कहाँ हुन सक्छ र ? ..... यो भगवान् बुद्धको ऋद्धि चमत्कार भनी स्वभावैले भन्न सकिन्छ जहिले.....

छामेर हेरिन्छ .....

वर्षाकालिन समय..... एकरात
यात्रा बन्द भइरहेको बेला.....
पूरै आंगन सबै दिशामा हरि
बतास चलिरहेको छ.....

हे ! .... बाहिर
नजाऊ..... मानिसलाई
नै उडाएर लैजाला
जस्तो छ ।

बिजुली चम्किरहेको छ ..... रङ्गरू चम चम
चम्किरहेको छ ।

मेघ गर्जिरहेको आवाज
पनि भयानक डरलाग्दो
थियो ।

गुरु ऊ ताम्यें र च्याइथीयु पहाड
माथिका कर्मचारीहरू ..... हुरीबतास
शान्त होलाकि भन्ने मनसाय बोकी
रातभर गुठी अफिसमा.....
बुद्धपूजा, मैत्री भावना र पुण्यानुमोदन
गरिरहे ।

रातभर पानी पर्न
रोकेन । घनघोर
पानी परिरह्यो ।

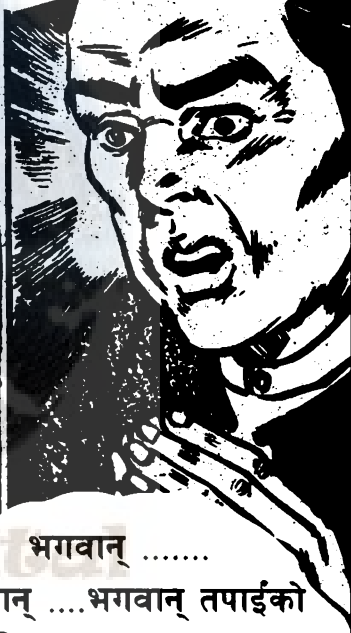
चर्ची .....

चर्ची .....

चर्ची .....

हा..... च्याइथीयु

ठूलो गोलो ढुङ्गा र तलको ठूलो
ढुङ्गा बीच घर्षणभई आवाज
निस्किएको रहेछ ।

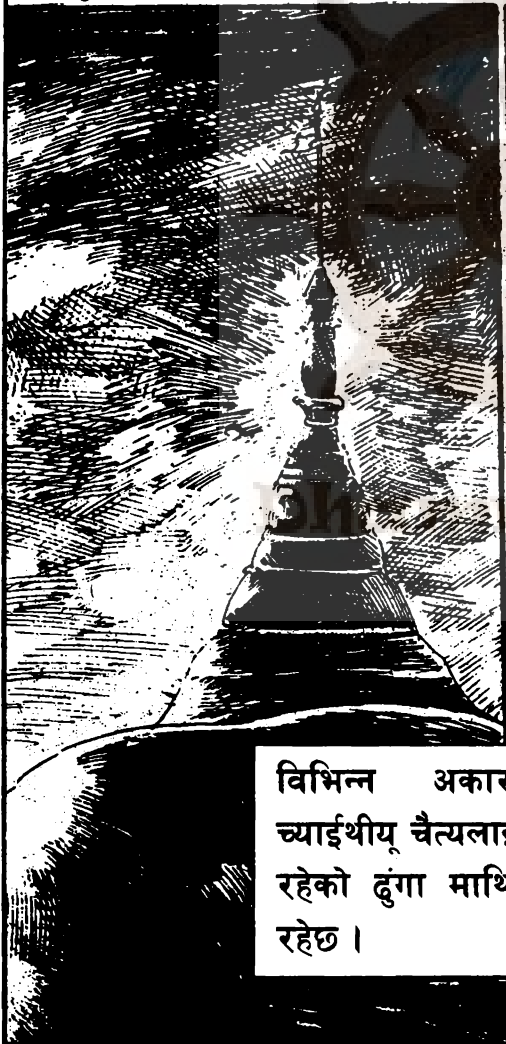
भगवान् .....

भगवान् ....भगवान् तपाईंको
ऋद्धिको आनुभावले भय
अन्तराय शत्रु हटेर जावस्.....
शान्ति र सुखी होस् ।

भोलिपल्ट बिहानी पख पानी
पर्न रोकियो .....

सूर्य उदायपछि यसको न्यानो किरण छाएको च्याइथीयु उत्तम केश धातु शान्त, स्थिर
र सुन्दर देखिन्थ्यो ।

यहाँ हेर त ! .....
चाँदिका सिक्काहरू !

विभिन्न अकारका सिक्काहरू
च्याइथीयु चैत्यलाई आसनको रूपमा
रहेको ढुंगा माथि छरिएर रहेको
रहेछ ।

गोलो ठूलो ढुङ्गाको
मुन्तिरको त्यस आसन ढुङ्गामा
मानिसहरूले भक्तिपूर्ण चढाएर
गाएका पैसा सिक्काहरू.....

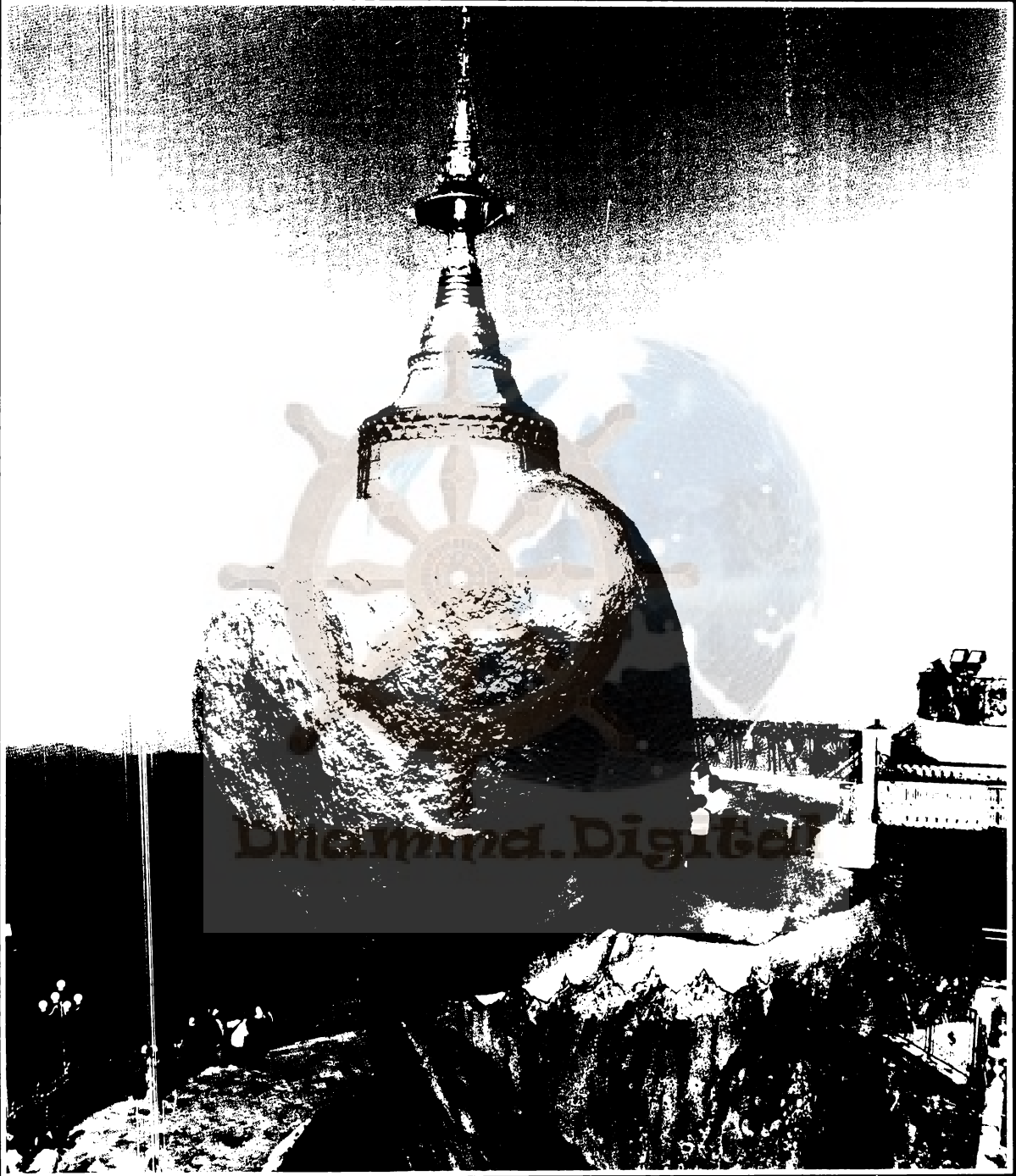
राति..... च्चीं..... च्चीं.....
च्चीं..... च्चीं आवाज आइरहेको
त.....गोलो ढुङ्गा र यसको मुन्तिरको
ढुङ्गा..... बीच घर्षण भएको
आवाज रहेछ ।.....

त्यसरी घर्षण हुँदा यी
सिक्काहरू थप्टिएर निस्केका
होलान् ।

ओ..... धेरै
आश्चर्यपूर्ण..... साँच्चै
राम्रो रहेछ ।

च्याईथीयू चैत्य दर्शन गरिहेका श्रद्धालुहरु

मनमोहक प्राकृतिक दृष्य माझ च्याईथीयू चैत्य